

Τὸ βουργαρέλι

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΑΧΟΥ ΒΟΥΡΓΑΡΕΛΙΩΤΩΝ ΑΡΤΑΣ

Χρόνος 48ος - Γραφεία: Φειδίου 18, 106 78 Αθήνα - Τηλ. 210 76.67.549 - www.vourgarelinet.gr - Αριθμός Φύλλου 284, Οκτώβριος - Νοέμβριος - Δεκέμβριος 2025

Πέρασαν δύο χρόνια από τις τελευταίες εκλογές στον Σύλλογό μας, τον Μάρτιο του 2024. Γι' αυτό το Διοικητικό Συμβούλιο του Συλλόγου Βουργαρελιωτών Αττικής «ΤΟ ΒΟΥΡΓΑΡΕΛΙ», πιστό στο καταστατικό μας, επειδή την Κυριακή 22 Μαρτίου 2026 πρώτη των εκλογών, συνήθως τα τελευταία χρόνια δεν υπάρχει απαρτία, σας προσκαλεί στη **Γενική Συνέλευση που θα γίνει την Κυριακή 29 Μαρτίου 2026 και ώρα 11 π.μ. στο Γραφείο του Συλλόγου μας, οδός Φειδίου 18** (πίσω από το ξενοδοχείο ΤΙΤΑΝΙΑ).

Θέματα ημερήσιας διάταξης:

1. Απολογισμός πεπραγμένων 2024 – 2025.
2. Οικονομικός απολογισμός.
3. Εκλογές για την ανάδειξη Διοικητικού Συμβουλίου, αντιπροσώπων στην Ομοσπονδία Τζουμερκιωτών και στην Πανεπειρωτική Συνομοσπονδία Ελλάδος και μελών Εξελεγκτικής Επιτροπής.

ΕΚΛΟΓΕΣ ΣΤΟΝ ΣΥΛΛΟΓΟ – ΚΥΡΙΑΚΗ 29 ΜΑΡΤΙΟΥ 2026

Μετά την ανακοίνωση των εκλογών και ορισμένες σκέψεις από το Διοικητικό Συμβούλιο

Από τη στιγμή που ανακοινώνεται η ημερομηνία των εκλογών θα πρέπει ο καθένας συγχωριανός ξεχωριστά να αναλογιστεί τις δικές του ευθύνες για το θέμα αυτό, δηλαδή τη συμμετοχή του στις εκλογές τόσο ως ψηφοφόρος όσο και ως υποψήφιος και ας έχει μία επαφή με τον Σύλλογο, κάτι καλό θα προκύψει, όταν υπάρξει αυτή η διαδικασία.

Όλοι οι συγχωριανοί επιθυμούν τη διατήρηση του Συλλόγου μας και την κυκλοφορία της εφημερίδας μας, στοιχεία αλληλένδετα που το χωριό μας τα έχει ανάγκη, επειδή το χωριό μας αντιμετωπίζει αρκετά προβλήματα και κάποιες εικόνες

παρακμής, στοιχεία που τα τελευταία χρόνια έχουν γίνει πιο έντονα λόγω των καταστάσεων που βιώσαμε με κυρίαρχη την έλλειψη επικοινωνίας και αλληλεγγύης.

Γι' αυτό με ανανεωμένες τις δυνάμεις μας και σε συνεργασία με τον τοπικό Πολιτιστικό Σύλλογο τη Δημοτική Αρχή, τον πρόεδρο της Τοπικής Κοινότητας, ας βάλουμε νέους στόχους αφενός για το καλό του χωριού μας, αφετέρου για μας τους ίδιους.

Σας προσκαλούμε, λοιπόν, με αφορμή τις εκλογές με πρωταρχικό σκοπό την ανανέωση της επικοινωνίας μας στον ανακαινισμένο πλέον χώρο του Γραφείου μας, ένα μικρό δείγμα της θέλησής μας για ανανέωση, για να επικοινωνήσουμε, να συζητήσουμε και να πλαισιώσουμε το νέο Διοικητικό Συμβούλιο στους στόχους που θα βάλουμε όλοι μαζί για τη νέα θητεία.

Το Διοικητικό Συμβούλιο

Το Μποτσαραϊκό και πάλι στο προσκήνιο

Με αφορμή δημοσιεύματα στο διαδίκτυο και στον τύπο που αναφέρονται στην εγκατάλειψη του Μποτσαραϊκού επανέρχουμε στο θέμα της ιστορικής κατοικίας, ένα βήμα πριν την κατάρρευση.

Είναι γεγονός ότι η εφημερίδα μας ασχολήθηκε διεξοδικά με το Μποτσαραϊκό εδώ και πολλά χρόνια, επισημαίνοντας τον κίνδυνο που διατρέχει και τονίζοντας την ανάγκη αναστήλωσής του, ως ελάχιστο δείγμα σεβασμού στον Μάρκο Μπότσαρη, τον ήρωα της Ελληνικής Επανάστασης του 1821, που το Βουργαρέλι είχε την τύχη να περάσει και από αυτό.

Αναφέρω ενδεικτικά: Τον Φλεβάρη του 2015, όταν κατέρρευσε το ιστορικό Γεφύρι της Πλάκας, παρουσίασα και το Μποτσαραϊκό κάνοντας συσχέτισμό με το καταστροφικό αποτέλεσμα στο Γεφύρι, που οφειλόταν κυρίως σε ολιγωρία των αρμοδίων, για να μην φτάσουμε σ' αυτό το σημείο και παράλληλα έκκληση για τη διάσωσή του. Από τότε δυστυχώς πέρασαν 11 χρόνια...

Και η κατάσταση έφτασε στο παρόν πέντε. Το 2021 με την ευκαιρία του εορτασμού των 200 χρόνων από την Επανάσταση του 1821, ήρθε το Μποτσαραϊκό πάλι στο προσκήνιο, με αναφορά στο γεγονός της έναρξης της Επανάστασης το 1821 στα Τζουμέρκα στο Μοναστήρι του Αγίου Γεωργίου στο Βουργαρέλι. Και αυτό γιατί ο Μάρκος Μπότσαρης πήγε κρυφά σχολείο στο Μοναστήρι, έζησε στο Βουργαρέλι.

Επίσης το 2021 δύο φορές ακόμη έγινε αναφορά στο Μποτσαραϊκό, με αφορμή την αναστήλωση του Γεφυριού της Πλάκας και την τέχνη της πέτρας, με την οποία είναι κτισμένο και δεύτερο ερέθισμα την αναστήλωση της οικίας Τζαβέλλα στο Σούλι.

Τον Ιούλιο του 2024 επισκέφτηκε το Βουργαρέλι το διαδικτυακό κανάλι ΦΡΥΚΤΩΡΙΕΣ μετά από πρόσκληση του Συλλόγου μας, με σκοπό να καταγράψει και να αναδείξει την ύπαρξη του Μποτσαραϊκού, όσο ακόμη στέκει όρθιο χάρη στη φροντίδα της φύσης, η οποία σε σχέση με τους αρμόδιους φορείς, το έχει αγκαλιάσει στοργικά με ένα προστατευτικό πλέγμα κισσού.

Η καταγραφή αυτή έγινε με τη συμβολή του συγχωριανού μας δάσκαλου Θανάση Γεωργάρα, συνεργάτη των ΦΡΥΚΤΩΡΙΩΝ. Ο Θανάσης παρουσίασε με ζωντανό αφηγηματικό τρόπο την ιστορία του Μποτσαραϊκού, τονίζοντας την ιστορική του σημασία στηριζόμενος και σε πληροφορίες της συγχωριανής μας Μαίρης Μάντζιου, καθηγήτριας στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, η οποία ασχολήθηκε με τη διάσωσή του, δυστυχώς και αυτή η προσπάθεια χωρίς αποτέλεσμα...

Στη σελίδα 3 παρατίθεται δημοσίευμα της εφημερίδας Espresso που αφορά το Μποτσαραϊκό. Οι πληροφορίες του δημοσιεύματος ισχύουν, γιατί παρακολούθη και ενδιαφέρονται τόσο ως άτομο όσο και μέσω του Συλλόγου για τη διάσωσή του.

ΛΟΥΚΙΑ ΑΝΤΩΝΙΟΥ

Ευχές για το 2026-Χριστούγεννα στο Βουργαρέλι

Ο Σύλλογος Βουργαρελιωτών Αττικής εύχεται στους Απανταχού Βουργαρελιώτες και στους φίλους τους: Καλή Χρονιά με Υγεία, Αγάπη και Ειρήνη!

Το Βουργαρέλι και φέτος ντύθηκε τα γιορτινά του για να υποδεχθεί τα Χριστούγεννα και την Πρωτοχρονιά. Την πρώτη νύχτα έδωσε ο φούρνος του Κουτρουμάνη, που από το εξωτερικό του σε έβαζε στη γιορτινή ατμόσφαιρα με τον ξεχωριστό χριστουγεννιάτικο διάκοσμό του, ευρηματικές δημιουργίες της Βούλας.

Ερχόμαστε στο στολίδι του χωριού μας, την κεντρική Πλατεία, για να απολαύσουμε μία διαφορετική εικόνα της που η νύχτα έκανε πιο φαντασμαγορική και εντυπωσιακή. Το γιορτινό τους «παρών» έδωσαν τα μαγαζιά της Πλατείας, το καφενείο της Αθηνάς και το «ζμπλατεία» του Γιώργου, καθώς και τα άλλα κτίσματα. Ενδεικτικές είναι οι φωτογραφίες που παραθέτουμε. Η ματιά, πέρα από τον φωτισμό, τα λαμπιόνια και τις γιρλάντες στα πλατάνια και στα κάγκελα, έπεφτε στη Φάτνη που είχε στηθεί με περισσή δεξιοτεχνία στο κάτω μέρος της Πλατείας και στο Χριστουγεννιάτικο δέντρο που στον στολισμό του συμμετείχαν παιδιά κάθε ηλικίας από το Νηπιαγωγείο, Δημοτικό, Γυμνάσιο και Λύκειο με θαυμάσιο αποτέλεσμα. Γι' αυτά τα παιδιά παραδίπλα είχε στηθεί το κουτί του Αϊ Βασίλη για τα γράμματά τους με τις πρωτοχρονιάτικες επιθυμίες τους. Να τονιστεί εδώ στη δημιουργία αυτής της ατμόσφαιρας τη συμβολή τόσο του Πολιτιστικού Συλλόγου Βουργαρελίου όσο και του Δήμου Κεντρικών Τζουμέρκων.

Ο καιρός βοήθησε εξαιρετικά, οι μέρες των Χριστουγέννων ηλιόλουστες με ελάχιστη ψύχρα και ένα σκουφί από χιόνι ψηλά στο βουνό, αυξάνοντας έτσι την επισκεψιμότητα του χωριού.

Φτάνουμε στην παραμονή της Πρωτοχρονιάς, 31 Δεκεμβρίου 2025. Στην Πλατεία πραγματοποιείται η προγραμματισμένη γιορτή για τα παιδιά από τον Πολιτιστικό Σύλλογο Βουργαρελίου με μοίρασμα δώρων από τον Αϊ-Βασίλη σε όλα τα παιδιά. Επιστέγασμα των γιορτινών εκδηλώσεων τα κάλαντα της Πρωτοχρονιάς που τα οργάνωσε ο Πολιτιστικός Σύλλογος. Μέλη του Συλλόγου με τη συνοδεία παιδιών, τα έψαλλαν στα μαγαζιά και στα ξενοδοχεία του χωριού. Και του χρόνου με υγεία και η καινούρια χρονιά να φέρει σε όλους ό,τι ποθητό!

ΛΟΥΚΙΑ ΑΝΤΩΝΙΟΥ

Δείτε την ιστοσελίδα μας στο Internet, στη διεύθυνση: www.vourgarelinet.gr
Επικοινωνήστε μαζί μας ηλεκτρονικά στη διεύθυνση: sylogos@vourgarelinet.gr

Το Βουργαρέλι είναι ο γενέθλιος τόπος, που μας εμπνέει και μας δίνει δύναμη στην καθημερινότητά μας.

Κοινωνικά

ΓΕΝΝΗΣΗ

Η **Πετρούλα Τσόντρη** (ταμίας του Συλλόγου μας) και ο **Δημήτρης Κουδουμνάκης** απέκτησαν κοριτσάκι.
Να τους ζήσει το νεογέννητο!

ΘΑΝΑΤΟΙ

- Απεβίωσε και κηδεύτηκε στο Βουργαρέλι ο **Λάμπρος Πλούμπης**.
- Απεβίωσε και κηδεύτηκε στο Βουργαρέλι ο **Γιώργος Αντώνης**.
- Απεβίωσε και κηδεύτηκε στο Βουργαρέλι η **Αριάδνη Λαμπράκη** (σύζυγος Βασίλη Λαμπράκη).
- Απεβίωσε και κηδεύτηκε στην Αθήνα ο **Γρηγόρης Αποστόλου** (γιος της Αννίκας Δ. Τάσιου και του Κώστα Αποστόλου).
- Απεβίωσε και κηδεύτηκε στο Βουργαρέλι η **Στέλλα Κολοκύθα - Σιμποπούλου** (σύζυγος Λευτέρη Σιμποπούλου).
Θερμά συλλυπητήρια στους οικείους τους.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Τυρολόγος Χρήστος - No 4068	15
Αντώνης Κωνσταντίνος - No 4069.....	15
Αντώνης Χρήστος (ιερέας) - No 4070.....	50
Πλεύρης Γεώργιος Ευαγγέλου - No 4071	20
Κωλέτση Ευαγγελία - No 4072	10
Κωλέτση Πολυτίμη - No 4073	10
Πλεύρης Σπύρος - No 4074.....	20
Βάγγης Νικόλαος - No 4075	20
Νίκου Μαριάνθη - No 4076	10
Κούρτης Νικόλαος - No 4077	10
Ντζιόκας Δημοσθένης - No 4078	20
Κοττίκα Βασιλεία - No 4079	20
Φλώρος Χρήστος - No 4080.....	15
Δήμου Κωνσταντίνα - No 4081	15
Τάσιου Αφροδίτη - No 4082.....	20
Τάσιου Ειρήνη - No 4083.....	20
Σόφη Μαρίνα - No 4084.....	20
Μπράτση Λαμπρινή - No 4085	20
Γούλα Κατερίνα - No 4086.....	20
Κούρτη Ρίτα - No 4087	20
Μπράτσης Βασίλειος - No 4115.....	50
Σούσου Κωνσταντίνα - No 4116.....	50
Σιμόπουλος Γεράσιμος - No 4119	50
Κουτρομάνης Βασίλειος - No 4120.....	30
Χρηστίδης Ελευθέριος - No 4121	20

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΑ

Μπακάλης Λάμπρος - No 4122	50
Βαγενάς Νικόλαος - No 4123.....	50
Τάσιος Αναστάσιος - No 4124	50
Οικογένεια Κοντοδήμα - No 4125	150
Συνδρομή φαρμακείου (χωρίς όνομα) - No 4126	50
Τσιώρη Ελένη - No 4127	20
Τζέτζου-Παππά Αρτεμισία - No 4128	50
Ρούμπος Χρήστος - No 4129	50
Βασιλειάδη Σπυριδούλα - No 4130.....	50
Δημητρίου Μαρία - No 4131	60
Τραμπαδούρος Άγγελος - No 4132.....	40
Δωρεά στη μνήμη (χωρίς όνομα) - No 4133.....	200
Καραμπούλας Γιάννης - No 4134.....	15
Συνδρομή χωρίς όνομα - No 4135.....	20

ΚΕΝΤΡΙΚΑ ΤΖΟΥΜΕΡΚΑ: ΜΙΑ ΞΕΧΩΡΙΣΤΗ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΗ ΔΡΑΣΗ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΕΣ ΣΤΟ ΒΟΥΡΓΑΡΕΛΙ

Μία ιδιαίτερη Χριστουγεννιάτικη εμπειρία είχαν την ευκαιρία να ζήσουν οι μαθητές του **Δημοτικού Σχολείου και του Νηπιαγωγείου Βουργαρέλιου**, συμμετέχοντας στο βιωματικό εργαστήριο με τίτλο **«Το ξεσκονιστήρι του Αϊ - Βασίλη»...**

Η δράση πραγματοποιήθηκε στις 12 Δεκεμβρίου 2025 και διοργανώθηκε από το **Κέντρο Πρόληψης των Εξαρτήσεων & Προαγωγής της Ψυχοκοινωνικής Υγείας Ν. Άρτας**, σε συνεργασία με τον **Εθνικό Οργανισμό Πρόληψης & Αντιμετώπισης των Εξαρτήσεων (ΕΟΠΑΕ)** και τους **εκπαιδευτικούς των σχολικών μονάδων.**

Μια γιορτή πέρα από τα συνηθισμένα

Ο σχολικός χώρος μεταμορφώθηκε σε ένα ζωντανό εργαστήριο χαράς και δημιουργικότητας, όπου οι μαθητές, αξιοποιώντας τη φαντασία τους, «μεταμορφώθηκαν» σε ζωτικά, τάρανδους και Άγιους Βασίληδες. Μέσα από βιωματικές δραστηριότητες, παιχνίδια ρόλων, τραγούδι και συζήτηση, τα παιδιά συμμετείχαν ενεργά σε δράσεις που στόχο είχαν:

- την ενίσχυση της ομαδικότητας και της συνεργασίας,
- την έκφραση και τη διαχείριση των συναισθημάτων,
- την καλλιέργεια της ψυχικής ανθεκτικότητας μέσα από το παιχνίδι.

Όπως επισημαίνεται, οι μικροί μαθητές «ξεσκόνισαν» τις έγνοιες τους και γέμισαν τις αποσκευές τους με ευχές, γέλια και στιγμές ανεμελιάς, αποχαιρετώντας το 2025 με τον πιο δημιουργικό τρόπο.

Το μήνυμα της πρόληψης

Η δράση εντάσσεται στο πλαίσιο των ευρύτερων παρεμβάσεων του Κέντρου Πρόληψης Ν. Άρτας για τη στήριξη της σχολικής κοινότητας, ιδιαίτερα σε απομακρυσμένες περιοχές του νομού. Στόχος παραμένει η δημιουργία ενός ασφαλούς πλαισίου, όπου τα παιδιά μπορούν να αναπτύσσονται ψυχικά και κοινωνικά.

Όπως ανέφεραν οι υπεύθυνες της δράσης, **Κομηλάγιο Θ. (Κοινωνιολόγος), Μπακέλα Μαρία (Κοινωνική Λειτουργός) και Φλώρου Σπυριδούλα (Κοινωνική Λειτουργός), «η πρόληψη δεν είναι μόνο ενημέρωση, αλλά κυρίως το "μαζί", η χαρά της μοιρασιάς και η ενδυνάμωση των δεσμών της κοινότητας».**

Το Κέντρο Πρόληψης Ν. Άρτας εκφράζει θερμές ευχαριστίες στους εκπαιδευτικούς για τη φιλοξενία και την άριστη συνεργασία, καθώς και στους μαθητές που με τον αυθορμητισμό τους υπενθύμισαν το αληθινό νόημα των εορτών.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΒΟΥΡΓΑΡΕΛΙΟΥ

Δραστηριότητες – Εκδηλώσεις

Ο Πολιτιστικός Σύλλογος έδωσε το «παρών» και αυτό το τρίμηνο στο χωριό μας

-17 Οκτωβρίου 2025. Πραγματοποίησε ημερήσια εκδρομή στον Βόλο, με επίσκεψη θρησκευτικού περιεχομένου στην **Ιερά Μονή Τιμίου Ιωάννη Προδρόμου Βυζιτσας Πηλίου.**

-25 Νοεμβρίου 2025. Η προγραμματισμένη προσκυνηματική εκδρομή στην Αγία Αικατερίνη Καταρράκτη Άρτας δεν πραγματοποιήθηκε λόγω των δυσμενών καιρικών συνθηκών που δημιούργησαν προβλήματα στην περιοχή.

-6 Δεκεμβρίου 2025. Το Βουργαρέλι γιορτάζει τον πολιούχο του Άγιο Νικόλαο. Ο Σύλλογός μας προσέφερε κέρασμα μετά το τέλος της Θείας Λειτουργίας στο γραφείο του.

-19 Δεκεμβρίου 2025. Η Πλατεία γέμισε με παιδικά και εφηβικά χαμόγελα. Μέσα στο πνεύμα των Χριστουγέννων μαθητές του Νηπιαγωγείου, του Δημοτικού, του Γυμνασίου και του Λυκείου ήταν οι πρωταγωνιστές στον στολισμό του Χριστουγεννιάτικου δέντρου δίνοντας το «παρών» στο κάλεσμα του Πολιτιστικού Συλλόγου. Παράλληλα στήθηκε το κουτί για τα γράμματα των παιδιών στον Αϊ-Βασίλη. Για τρίτη χρονιά φέτος το ταχυδρομείο του Αϊ-Βασίλη έκανε μία στάση στο Βουργαρέλι, για να συγκεντρώσει τα γράμματά τους με τις επιθυμίες και τις προσδοκίες τους.

-31 Δεκεμβρίου 2025. Παραμονή Πρωτοχρονιάς 3 το μεσημέρι η γιορτή για τα παιδιά στην Πλατεία που έσφουζε από παιδιά. Τα παιδικά χαμόγελα μαρτυρούσαν την προσμονή του Αϊ-Βασίλη και όταν εκείνος παρουσιάστηκε με το σάκο του γεμάτο δώρα η χαρά των παιδιών ήταν μεγάλη. Ο Αϊ-Βασίλης – **Βασίλης Κολοκύθας**, αντιπρόεδρος του Πολιτιστικού Συλλόγου – μοίρασε τα δώρα στα παιδιά που γι' αυτόν τον σκοπό είχαν προετοιμαστεί από τον Σύλλογο.

Παραμονή Πρωτοχρονιάς το βραδάκι όσοι ανταποκρίθηκαν στο κάλεσμα του Συλλόγου ψάλλαμε τα κάλαντα ξεκινώντας από τα μαγαζιά και τους ξενώνες του χωριού.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

-Στις **μοναχές της Ιεράς Μονής Ιωάννου Προδρόμου Βυζιτσας Πηλίου** για τη θερμή φιλοξενία τους κατά την επίσκεψή μας εκεί.

-Στον **δήμαρχο Κεντρικών Τζουμέρκων Χρήστο Χασιάκο** για την παρουσία του στη γιορτή των παιδιών την Παραμονή της Πρωτοχρονιάς.

-Στον **Δήμο Κεντρικών Τζουμέρκων** για τη συμμετοχή του στον Χριστουγεννιάτικο στολισμό του χωριού.

-Στα **παιδιά και στους δασκάλους τους** από το Νηπιαγωγείο, Δημοτικό, Γυμνάσιο και Λύκειο που ήρθαν στην Πλατεία, για να αφήσουν το γράμμα τους στον Αϊ-Βασίλη και να βοηθήσουν στον στολισμό του Χριστουγεννιάτικου δέντρου.

ΕΥΧΕΣ

Το ΔΣ του Συλλόγου μας εύχεται ολόψυχα η νέα χρονιά να φέρει υγεία σε όλους μας και ό,τι επιθυμεί ο καθένας!

ΤΟ ΙΒΑΝ ΤΟΥ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΒΟΥΡΓΑΡΕΛΙΩΤΩΝ ΑΘΗΝΑΣ ΣΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ: 120110040000004065815369

[Παράκληση στις καταθέσεις στην Τράπεζα να αναγράφεται και το ονοματεπώνυμο του συνδρομητή]

ΤΟ ΒΟΥΡΓΑΡΕΛΙ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ:

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΒΟΥΡΓΑΡΕΛΙΩΤΩΝ ΑΤΤΙΚΗΣ

“ΤΟ ΒΟΥΡΓΑΡΕΛΙ”

ΦΕΙΔΙΟΥ 18, 106 78 ΑΘΗΝΑ

ΕΚΔΟΤΗΣ:

ΛΟΥΚΙΑ ΑΝΤΩΝΙΟΥ

Πρόεδρος Συλλόγου

Θεοτοκοπούλου 54-56

162 31 Βύρνας

Τηλ.: 210 7667549

Κινητό: 6977 550119

ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ

Γραφικές Τέχνες ΣΩΡΖΟΣ

Μεσολογίου 10, Αθήνα 106 81

Τηλ.: 210 3301600 - 210 2384101

e-mail: ngzorzos@otenet.gr

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

Η **Εφημερίδα μας το «ΒΟΥΡΓΑΡΕΛΙ»** θέλει και ζητάει τη συνεργασία των χωριανών μας. Η Συντακτική Επιτροπή δημοσιεύει κάθε συνεργασία που λαμβάνει και δεν λογοκρίνει κανένα κείμενο. Μοναδική προϋπόθεση τα κείμενα να είναι ενυπόγραφα. Παράκληση οι συνεργασίες να αποστέλλονται με mail στο:

Λουκία Αντωνίου:
loukiac.antoniou@gmail.com

ή ταχυδρομικώς στη διεύθυνση του Συλλόγου:
Φειδίου 18, 108 78 Αθήνα.

ΣΤΗΡΙΕΤΕ

ΜΕ ΚΑΘΕ ΤΡΟΠΟ ΤΟΝ ΣΥΛΛΟΓΟ ΜΑΣ!

ΕΙΝΑΙ Η ΦΩΝΗ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΜΑΣ!

Η ΦΩΝΗ

ΤΩΝ ΜΟΝΙΜΩΝ

ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΚΑΙ

ΤΩΝ ΑΠΟΔΗΜΩΝ

ΣΥΓΧΩΡΙΑΝΩΝ!

ΣΤΗΡΙΖΟΝΤΑΣ

ΤΟΝ ΣΥΛΛΟΓΟ

ΣΤΗΡΙΖΟΥΜΕ

ΤΟ ΒΟΥΡΓΑΡΕΛΙ!

Ενα σπίτι που σήμερα καταρρέει μπροστά στα μάτια όλων. Στέκει μισογκρεμισμένο, κρυμμένο κάτω από έναν τεράστιο κισσό, χωρίς στέγη, εκτεθειμένο στη βροχή και στον αδυσώπητο χρόνο. Τα νερά λιμνάζουν στο εσωτερικό του, οι πέτρες υποχωρούν και κάθε χειμώνα που περνά αφαιρεί κι ένα κομμάτι από την ύπαρξή του. Η κατάσταση της ιστορικής κατοικίας προκαλεί οργή, θλίψη και εύλογα ερωτήματα στους κατοίκους του χωριού. Γιατί έχει αφεθεί έτσι; Ποιος φταίει; Γιατί δεν αξιοποιείται;

Η αγανάκτηση μεγαλώνει όσο το κτίριο καταρρέει, χωρίς καμία ουσιαστική παρέμβαση. Ενα σπίτι που θα μπορούσε να είναι σημείο αναφοράς, μυσείο, τόπος μνήμης και παιδείας, σήμερα ρημάζει εγκαταλειμμένο.

Και όμως, πίσω από την εικόνα της εγκατάλειψης δεν κρύβεται αδιαφορία ή αδράνεια. Η «Espresso» αποκαλύπτει σήμερα ότι το σπίτι του Μάρκου Μπότσαρη καταρρέει, διότι βρίσκεται «παγιδευμένο» ανάμεσα σε συζητήσεις, που δεν ολοκληρώθηκαν, και διαδικασίες, που δεν προχώρησαν ποτέ.

Ο κληρονόμος της ιστορικής κατοικίας, **Αγαμέμνωνας Κολιάτσος**, μιλώντας στην «Espresso» πρώτη φορά, αποκαλύπτει ότι εδώ και χρόνια υπάρχει διάθεση να περάσει το ακίνητο στον Δήμο και να αξιοποιηθεί ως Μουσείο, όμως οι συζητήσεις μένουν στα λόγια.

«Όταν πέθανε ο πατέρας μου, ο τότε δήμαρχος, **Μαρίνος Γαρνέλλης**, μας πρότεινε να αποζημιωθούμε, ώστε το σπίτι να περάσει στον Δήμο και να μετατραπεί σε Μουσείο. Εγώ απάντησα με μεγάλη χαρά πως είμαι διατεθειμένος να παραχωρήσω τόσο το σπίτι όσο και το χωράφι, χωρίς καμία οικονομική αποζημίωση, ζητώντας μόνο ένα μικρό χωράφι στο χωριό, ώστε να έχω κάτι δικό μου εκεί», λέει χαρακτηριστικά.

Ο θάνατος του τότε δημάρχου «πάγωσε» τα πάντα και από τότε το σπίτι παραμένει μετέωρο, ανάμεσα σε προθέσεις και ανεπίλυτες διαδικασίες.

Ο δήμαρχος **Κεντρικών Τζουμέρκων**, **Χρήστος Χασιάκος**, επιβεβαιώνει στην «Espresso» πως βρίσκεται σε προχωρημένες συζητήσεις με τον

Το σπίτι «φάντασμα» του Μάρκου Μπότσαρη

Στην καρδιά των Τζουμέρκων, στο ιστορικό χωριό Βουργαρέλι, υπάρχει ένα κτίσμα που δεν είναι απλώς πόρτες και πέτρες. Είναι μνήμη. Είναι Ιστορία. Είναι το σπίτι όπου έζησε ο ήρωας της Ελληνικής Επανάστασης, Μάρκος Μπότσαρης.

Από τον Στέργιο Σαμαρτζή - Εφημερίδα Espresso

καθόλου που το σπίτι βρίσκεται σε τόσο άθλια κατάσταση και δεν αξιοποιείται από κανέναν, ωστόσο δεν μας ανήκει, οπότε δεν μπορούμε να κάνουμε τίποτα γι' αυτό», λέει.

Παρά την απόσταση, η οικογένειά της προσπαθεί να κρατά ζωντανή τη μνήμη του ήρωα, έχοντας στην κατοχή της δύο από τα σπαθιά του και ένα δόντι του, τα

οποία εκτίθενται κατά διαστήματα σε εκδηλώσεις.

Η Θεμελίνα, όπως αποκαλύπτει στην «Espresso», τα τελευταία χρόνια αναζητεί και άλλους απογόνους του Μάρκου Μπότσαρη για να συντονιστούν συλλογικά. Στόχος της είναι να βρεθεί ένας χώρος όπου θα εκτίθενται σταθερά τα προσωπικά αντικείμενα του ήρωα και -ιδανικά- αυτός ο χώρος θα μπορούσε να είναι το ίδιο του το σπίτι στο Βουργαρέλι, αν υπάρξει συμφωνία με τον ιδιοκτήτη.

Ο κληρονόμος του σπιτιού ξεκαθαρίζει στην «Espresso» ότι, αν τελικά δεν προχωρήσει η παραχώρησή του σπιτιού στον Δήμο, σκέφτεται να προσπαθήσει να το συντηρήσει με δική του ευθύνη, ενώ αποκαλύπτει ότι έχει απευθυνθεί ακόμη και στο Ίδρυμα Ωνάση, αναζητώντας μία λύση που θα σώσει το κτίριο από τον αφανισμό.

«Θέλω να σωθεί. Αξίζει τον κόπο. Όλο το

κληρονόμο για την αξιοποίηση του χώρου, ενώ για την εγκατάλειψη του κτίσματος όλα αυτά τα χρόνια τονίζει:

«Το σπίτι δεν έχει χαρακτηριστεί από την Αρχαιολογία διατηρητέο, οπότε η ευθύνη της συντήρησης ανήκει στον ιδιοκτήτη». Με απλά λόγια, το κτίριο δεν θεωρείται θεσμικά μνημείο, άρα ο Δήμος δεν μπορεί να παρέμβει, να χρηματοδοτήσει εργασίες ή να το σώσει από την κατάρρευση.

«Αν ήταν διατηρητέο, θα μπορούσαμε να συνδράμουμε, αλλά τώρα δεν μπορούμε να παρέμβουμε, επειδή είναι ξένης ιδιοκτησίας», λέει. Ωστόσο, όσο οι συζητήσεις συνεχίζονται, το σπίτι καταρρέει.

«Ας κάνουμε όλοι κάτι»

Η «Espresso» εντόπισε στην Αγγλία μια απόγονο του **Μάρκου Μπότσαρη**, την τετρασέγγονή του, **Θεμελίνα Μπότσαρη**, η οποία, όπως εξομολογείται, παρακολουθεί στενά την κατάσταση του σπιτιού και πληγώνεται με την εγκατάλειψή του.

«Προφανώς, δεν μας αρέσει

ΜΑΡΚΟΣ ΜΠΟΤΣΑΡΗΣ

Στα χρόνια της εκπαιδευτικής μου πορείας ασχολήθηκα με το σχολικό θέατρο, πιστεύοντας ακράδαντα στην πολυποικίλη προσφορά του στους μαθητές, ψυχολογική, συναισθηματική, παιδαγωγική, ψυχαγωγική και κάνοντας το σχολείο εστία πολιτιστικών δραστηριοτήτων με αλληλεπίδραση στην ευρύτερη κοινωνία.

Συμμετείχαμε κάθε χρόνο στο Παιδικό Φεστιβάλ του Δήμου Βύρωνα και βραβευτήκαμε γι' αυτό. Έξι παραστάσεις τις δώσαμε Αύγουστο στο Βουργαρέλι, εγκαινιάζοντας πρώτοι εμείς το Αμφιθέατρο του Δημαρχείου το 2006.

Μετά τη συνταξιοδότησή μου προέκυψε στον ίδιο σχολικό χώρο η θεατρική ομάδα ΑΠΟΦΟΙΤΟΙ του 2013, μία πρωτοβουλία της γράφουσας και συναδέλφων μου, με πρώτα μέλη απόφοιτους μαθητές του σχολικού συγκροτήματος, στο οποίο υπηρέτησα ως καθηγήτρια (1ου και 2ου Λυκείου Βύρωνα). Η ομάδα έδωσε παραστάσεις κάθε χρόνο μέχρι το 2020. Η πανδημία ανέκοψε την πορεία της και ανασυστάθηκε το φθινόπωρο του 2021 με νέο όνομα ΘεατροWaTT, ως θεατρικό εργαστήριο, σε οργάνωση της γράφουσας και εμπύχωση - διδασκαλία από τον Χρήστο Δερβεντζή, θεατρολόγο, ηθοποιό, υπεύθυνο του θεατρικού εργαστηρίου, το οποίο λειτουργεί

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟ ΣΩΜΑΤΕΙΟ

«Λουκία Αντωνίου»

Από το σχολικό θέατρο στους ΑΠΟΦΟΙΤΟΥΣ και στους ΘεατροWaTT

στον χώρο του σχολείου μετά από παραχώρηση του Δήμου Βύρωνα (1ο Λύκειο Βύρωνα).

Οι ΘεατροWaTT έδωσαν 2 παραστάσεις, Status quo, 2024 και Ερωφίλη του Γεωργίου Χορτάση, 2025 σε διδασκαλία - σκηνοθεσία Χρήστου Δερβεντζή. Ο Χρήστος μαθητής του σχολείου, συμμετείχε στους ΑΠΟΦΟΙΤΟΥΣ, όπου σκηνοθέτησε δύο παραστάσεις τους και μετά τις ειδικές του σπουδές ανέλαβε το θεατρικό εργαστήριο. Φέτος ετοιμάζεται «Η όπερα της πεντάρας» του Μπρεχτ σε διδασκαλία, διδασκαλία και σκηνοθεσία Χρήστου Δερβεντζή.

Το 2023 πάρθηκε ομόφωνη απόφαση, από τα μέλη του θεατρικού εργαστηρίου, να λειτουργήσει πλέον ως νομικό πρόσωπο. Έτσι δημιουργήθηκε το ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟ ΣΩΜΑΤΕΙΟ «Λουκία Αντωνίου», με καταστατικό εγκεκριμένο από το Πρωτοδικείο της Αθήνας. Ιδιαίτερη τιμή για μένα η ονοματοδοσία του σωματείου, στο πλαίσιο

του οποίου λειτουργεί το θεατρικό εργαστήριο και μελλοντικά θα ενταχθούν και άλλες δραστηριότητες, σύμφωνα με το καταστατικό του.

Το Νοέμβριο του 2025 έγιναν εκλογές στο σωματείο σύμφωνα με το καταστατικό του για την ανάδειξη Δ.Σ και εκλέχθηκε επταμελές συμβούλιο, το οποίο με τίμησε με τον ορισμό μου ως επίτιμης προέδρου.

Τέλος ο σκοπός του εργαστηρίου:

Βασικός στόχος του εργαστηρίου δεν είναι απλώς η επιλογή ενός έργου, η διανομή ρόλων και το ανέβασμα μίας παράστασης. Το τελευταίο δεν είναι αυτοσκοπός, είναι η ολοκλήρωση ενός ταξιδιού ή η κατάληξη, αν θέλετε, μίας χρονιάς που πρωταρχικός στόχος είναι άλλος: όσα άτομα γοητεύονται από την τέχνη του θεάτρου, χωρίς να θέλουν απαραίτητα να γίνουν επαγγελματίες, να δοκιμάζουν με όλα εκείνα τα στοιχεία που τη συντελούν. Το σώμα, τη φωνή, το πνεύμα, τον Λόγο, όπως αυτός μας δίνεται από όλα τα κείμενα της θεατρικής γραφής. Πρόκειται επίσης για μία προσωπική αναμέτρηση με γνώμονα την Ομάδα. Μία ένωση τόσο διαφορετικών και πολύπλευρων Εγώ. Και στο τέλος μπορεί όλο αυτό ακόμα και να μεταποτίσει κάποιες από τις πάγιες αντιλήψεις για τον ίδιο μας τον εαυτό και την αξία του μέσα σ' ένα σύνολο. Το παραπάνω είναι το επίκεντρο του ερασιτεχνικού μας θεατρικού εργαστηρίου και όσα άτομα βρισκόμαστε μέσα σε αυτό δεν έχουμε παρά να νιώσουμε γεμάτα και να απολαμβάνουμε τους καρπούς του τόσο επί σκηνής όσο ίσως και εκτός αυτής.

Και μια φωτογραφία από τους ΘεατροWaTT.

ΛΟΥΚΙΑ ΑΝΤΩΝΙΟΥ

Διαχρονική τιμή στους δασκάλους - Ένα ακόμη αφιέρωμα στον Χριστό Ν. Λαμπράκη

5 Οκτωβρίου, Παγκόσμια Ημέρα των Εκπαιδευτικών και τιμώντας τους αυτή τη φορά παρουσιάζουμε το ποίημα του Κωστή Παλαμά, αφιέρωμα στον δάσκαλο και ένα ακόμη αφιέρωμα στον Τζουμερκιώτη δάσκαλο Χριστό Ν. Λαμπράκη, όπως μας το έστειλε ο Σωκράτης Κουγέας, φιλόλογος, ο οποίος κληρονόμησε το αρχείο του παππού του Σωκράτη Κουγέα, αδελφικού φίλου του Λαμπράκη. Η επιστολή του Λαμπράκη έχει προσωπικό χαρακτήρα και διαφαίνεται η φιλία των δύο ανδρών και η γιορτή στην οποία αναφέρεται θυμίζει την αντίστοιχη στο εκκλησάκι της Αγίας Κυριακής λίγο πριν τους Σκιαδάδες. Στο εκπαιδευτικό έργο του Λαμπράκη έχουμε αναφερθεί σε άλλα

Επιμέλεια Λουκία Αντωνίου

φύλλα της εφημερίδας μας και πρόσφατα στο προηγούμενο Νο 283, με αφορμή την εκδήλωση για τα 100 χρόνια από τον θάνατό του, τον Αύγουστο 2025 στο Βουργαρέλι. Σημαντική αναφορά περιέχεται και στο πόνημα του Σωκράτη Κουγέα «Η άνοιξη της ελληνικής εκπαίδευσης και ο Τζουμερκιώτης δάσκαλος Χριστός Ν. Λαμπράκης» που προσφέρθηκε δωρεάν στην εκδήλωση και διατίθεται στο γραφείο του Πολιτιστικού Συλλόγου.

Κωστή Παλαμά: Στον δάσκαλο

Σμίλεψε πάλι, δάσκαλε, ψυχές!
Κι ό,τι σ' απόμεινε ακόμη στη ζωή σου
Μην τ' αρνηθείς! Θυσιάσέ το ως τη στερνή πνοή σου!
Χτίσ' το παλάτι, δάσκαλε σοφέ!
Κι αν λίγη δύναμη μέσ' το κορμί σου μένει,
μην κουρασθείς. Είν' η ψυχή σου αταλαμμένη.
Θέμελα βάλε τώρα πιο βαθιά,
ο πόλεμος να μην μπορεί να τα γκρεμίσει.
Σκάψε βαθιά. Τι κι αν πολλοί σ' έχουνε λησμονήσει;
Θα θυμηθούνε κάποτε κι αυτοί
Τα βάρη που κρατάς σαν Άτλαντας στην πλάτη,
Υπομονή! Χτίξε, σοφέ, της κοινωνίας το παλάτι!

ΔΥΟ ΤΑΞΙΔΙΩΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ

Σωκράτης Κουγέας

Στο περασμένο φύλλο της εφημερίδας διαβάσαμε για την εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε στο Βουργαρέλι στις 10 Αυγούστου 2025, εκδήλωση τιμής στον Τζουμερκιώτη Χριστό Λαμπράκη με την ευκαιρία των εκατό χρόνων από τον θάνατό του. Για τον ξεχωριστό αυτόν άνθρωπο στα φύλλα της εφημερίδας έχουν γραφεί και στο παρελθόν άρθρα που προβάλλουν το ήθος του, την ευαισθησία του, το φιλολογικό και παιδαγωγικό του διαμέτρημα. Στην εκδήλωση της 10^{ης} Αυγούστου 2025 είχα την τιμή να μιλήσω με θέμα «Ο Χριστός Λαμπράκης μέσα από επιστολές και μαρτυρίες» αξιοποιώντας ορισμένες από τις επιστολές του Χριστού Λαμπράκη που διασώθηκαν στο αρχείο του αδελφικού φίλου του ακαδημαϊκού Σωκράτη Κουγέα. Οι περισσότερες επιστολές από όσες αξιοποίησα, αποτελούν μαρτυρίες για την τελευταία περίοδο της ζωής του Λαμπράκη και για το τραγικό τέλος του.

Στο παρόν φύλλο με τη δυνατότητα που μου παρέχει «Το Βουργαρέλι» για μια ακόμη συνεργασία, επέλεξα να επανέλθω με ένα ακόμη μικρό μνημόσυνο στον Βουργαρέλιτη Λαμπράκη, έναν άνθρωπο που, όπως έχω γράψει και στο παρελθόν, ανήκει στην κατηγορία εκείνων που δεν δικαιούμαστε να ξεχνούμε. Στο άρθρο παρουσιάζονται δύο επιστολές των νεανικών χρόνων των δύο φίλων, του Λαμπράκη και του Κουγέα, που συντάχθηκαν 110 χρόνια πριν, το 1916.

Πρόκειται για επιστολές στις οποίες καταγράφονται αναμνήσεις από εκδρομή στον Ταύγετο, στο περφημένο βουνό της Πελοποννήσου που ρίχνει τη σκιά του πάνω στην πατρίδα του Σωκράτη Κουγέα, τους Δολούς Αβίας. Στην εκδρομή αυτή συμμετείχε εκτός από τους δύο φίλους και ο τρίτος της παρέας, αδελφικός φίλος του Χριστού Λαμπράκη, ο Αριστείδης Φουτρίδης, με καταγωγή από την Ικαρία, διακεκριμένος φιλόλογος που διατέλεσε καθηγητής στο Harvard και στο Yale των ΗΠΑ. Τη φιλία των δύο ανδρών μαρτυρά το πλήθος των επιστολών του Φουτρίδη προς τον Λαμπράκη που περιέχονται στην έκδοση του ΜΙΕΤ *Το τιμιότερο πρόσφορο*, 2017. Ο Αριστείδης Φουτρίδης έφυγε και αυτός πρόωρα και αιφνίδια από τη ζωή, δύο χρόνια πριν από τον τραγικό τέλος του φίλου του, το 1923. Υπήρξε δεινός ορειβάτης και χειμερινός κολυμβητής, στοιχεία για τα οποία γίνεται υπόμνηση και στις επιστολές που ακολουθούν.

Ως μικρή εισαγωγή παρατίθεται η ευχετήρια για το νέο έτος *Βραχεία Επιστολή*, που απευθύνει ο Χριστός προς τον Κύριον Σωκράτην Κουγέαν, Γραμματέα των Γενικών Αρχείων του Κράτους, Δολούς -Κάμπον, Αβίας. Στο Δελτίο της επιστολής αναγράφεται ΣΤΡΑΤ[ΙΩΤΙΚΗ] ΤΑΧΥΔΡ[ΟΜΙΚΗ] ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΑΤΕΛΗΣ, ένδειξη για το ότι ο Χριστός Λαμπράκης υπηρετούσε την περίοδο εκείνη τη στρατιωτική του θητεία.

Έξ Αθηνών τῆς Δεκεμβρίου 1915

Ἀγαπητὲ Σωκράτη,

Τὸ νέον ἔτος 1916 μᾶς εὐρίσκει μέσα σὲ μεγάλους φόβους καὶ σκληρὴ ἀγωνία. Τὸ γενικὸν αὐτὸ αἶσθημα κάθε μας ἰδιαιτέρο πόθο καὶ συμφέρον τὰ πιέζει ἄν ὄχι τὰ ἐξαφανίζει. Ἐν τούτοις σὰν ἀπ' ἀντίδρασι στὴν ἀνθρώπινη ψυχὴ γεννῶνται κάποιοι ἴμεροί! μᾶς τρυφερῆς καὶ γαλήνιας ζωῆς. Τὴν ἐκπλήρωσι ἐνὸς τέτοιου γλυκοῦ πόθου ἐντὸς τοῦ καινούργιου χρόνου ἔρχομαι νὰ σοῦ εὐχηθῶ ὄχι μὲ τὰ ξηρὰ καὶ πεζὰ μου λόγια, ἀλλὰ μὲ τὴν ἀπαλοσύνη τῆς λύρας τῆς μελωδικῆς τοῦ ποιητοῦ.

Ἄμποτε ἡ μοῖρα τὸν νεῖρο πλάσμα πλάϊ σου νὰ τὸ στείλῃ -κατὰ πῶς τὸ εἶπε ἡ μάγισσα- μὲ τὴν χαρὰ τ' Ἀπρίλη.

Ἄμποτε ἡ μοῖρα, τοῦ Ἔρωτα τὸ φοβερὸ δοξάρι νὰ σοῦ τὸ κάμη ἀκούμπισμα μὲ τ' Ἀπρίλη τὴν χάρη.

Κατὰ πῶς τὸ εἶπε ἡ μάντισσα,

Ἄμποτε μάννα ἡ Μοῖρα νὰ σ' ἀράξῃ στὴν ὄσση μὲ τ' Ἀπρίλη τὴ λύρα...²

Μὲ πολλοὺς ἀσπασμοὺς,
Χρ. Ν. Λαμπράκης

Το ποίημα του Παλαμά ίσως να προοιωνίζεται τον γάμο του Σωκράτη Κουγέα με την Σοφία το γένος Ανέζη που θα τελεσθεῖ δύο χρόνια αργότερα, το 1917. Για την ανέμελη και ερωτική διάθεση της κατάληξης της επιστολής, ο Λαμπράκης νιώθει ενοχές, καθώς η Ελλάδα συγκλονίζεται από τα Νοεμβριανά αιτία των μεγάλων φόβων του και της σκληρῆς αγωνίας. Είναι φόβος και αγωνία που γεννούν οι έντοπες συγκρούσεις μεταξύ των «Επίστρατων» του Βασιλιά Κωνσταντίνου και της αποβατικής δύναμης της Συμμαχικής Αντάντ στην Αθήνα. Εν μέσω του Μεγάλου Πολέμου, όπως καταγραφόταν τότε ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος, το κύμα πολιτικής τρομοκρατίας ήταν πρωτοφανές κορυφώνοντας τον Εθνικό Διχασμό.

Λίγους μήνες αργότερα ο Χριστός Λαμπράκης απευθύνει επιστολή στον φίλο του Σωκράτη από το Βουργαρέλι:

Βουργαρέλι 8-VII-916

Ἀγαπημένε Σωκράτη,

Δὲν ξέρω πῶς ἡ σημερινὴ ἡμέρα μοῦ ξανάφερε στὸ νοῦ τὰ πρὸ δύο ἐτῶν τῆς αὐτῆς ἡμέρας γεγονότα. Ἄθελα σχεδὸν θυμήθηκα πῶς χθές, τῆς Ἁγίας Κυριακῆς -καὶ τὴ γιορτῆ μου τὴν θύμισαν οἱ θρησκοπαθεῖς συγχωριανοί μου- περᾶσαμε πρὸ δύο ἐτῶν μιὰ ἡμέρα ἀλησμόνητη στὴ Σπάρτη. Θυμᾶσαι πῶς ξεκινήσαμε γιὰ τὰς Ἀμύκλας καὶ βρήκαμε ἐκεῖ στὰ ἐρείπια τοῦ περιφημοῦ Ἀμυκλαίου τὸ ἐκκλησάκι τῆς Ἁγίας Κυριακῆς νὰ πανηγυρίζῃ, πῶς μὲ τὲς ἀνάμνησες τῶν κλασικῶν χρόνων ποῦ μᾶς ἐπροκαλοῦσεν ἡ θεὰ τῶν τόπων καὶ τῶν ἐρειπίων καὶ ἡ ἀνάγνωσι τοῦ Πausανίου ἀνεμεινύοντο οἱ ἦχοι τῶν ῥινοφῶνων ψαλμωδιῶν καὶ ὁ ὄρυθος τοῦ περιεστῶτος πληρώματος τῆς ἐκκλησίας; Θυμᾶσαι τὴν ἀρτοκλασία ποῦ ἐπηκολούθησε καὶ ποῦ ἀπετέλεσε μαζί μὲ τὶς σταφίδες τὸ μόνο ἐφόδιο τροφῆς γιὰ τὴν ἡμέρα ἐκείνη; Καὶ δὲν θὰ ξέχασες βέβαια τὸ περιφημὸν λουτρὸ τοῦ Εὐρώτα -πρωτοβουλία τοῦ ἀλησμόνητου Φουτρίδη- καὶ τὸν ἀσκητικὸν μας ὕπνο -ὕπνου πείνας καὶ ἐξάντησης- στὸ Μελεάειον (εἰς τὰ Θεράπνια) καὶ τὰ τόσα ἄλλα περιστατικὰ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ τῆς ἐπόμενης ποῦ τὰ ἐποίκιλαν ἡ σύγχυσις μου μὲ τὸν Φουτρίδη γιὰ τὴν ἀνάβασι στὸν Ταύγετο. Πρὸ πάντων ὅμως θυμήσου πῶς σὰν σήμερα τὸ βράδυ ἀνεβήκαμε στὴν Ἀναβρυτῆ³ καὶ φιλοξενηθήκαμε στὸ ἀρχοντόσπιτο τοῦ Γεωργόπουλου μὲ τὴν πρόσχαρη κυρὰ καὶ τὶς ῥοδομάγουλες παιδοῦλες καὶ πρῶτα ἀπ' ὅλες τὴ ξανθὴ καὶ μεστὴ καὶ ῥαδινὴ κι' ἀφράτη ποῦ λίγο ἔλειψε ν' ἀνάψῃ πάθη ἀκοίμητα στὴν ἄδολε καρδιά σου. Ἄλλὰ τί τὰ θέλεις; Τί νὰ σοῦ κάμουν οἱ ἀναμνήσεις; ὅπως λέει ὁ ποιητής,

Ζῆ ποτὲ ἡ ζωὴ μ' ἀναμνήσεις ποῦ ζῆ,
Ποῦ θὰ ζυπνήσῃ καὶ μ' αὐτὴ θὰ γύρῃ,
ἐνῶ ὀλόγυρα βροντᾷ ἡ μέθη ὅλη μαζί
ἀπ' τῆς ζωῆς ποῦ ζῆ τὸ πανηγύρι;...⁴

Ἡ ἑλληνικὴ φύση μᾶς προκαλεῖ νὰ τὴ ζήσουμε καὶ νὰ τὴ χαροῦμε καὶ μεῖς σὰν ἀπὸ κατάρτα θεϊκὴ μένουμε κολλημένοι σὰ στρεῖδια μέσα στὴ πολὺβουη πόλι καὶ συνταρασσόμεστε καθημερινὰ ἀπὸ ἄγρια πάθη καὶ συγκίνησης ἐνῶ ἀπὸ τὴν ἀληθινὴ ἀνακούφισι καὶ γαλήνη μόνη ἡ γύρω μας πλάση μπορεῖ νὰ μᾶς δώσῃ, ἡ πλάση-ἡ πλάση, ἡ ἀτάραχη, κατὰ τὸν ποιητὴ, στοὺς γάμους καὶ τὰ ξόδια⁵.

Σωκράτη,

Πάντα οἱ καλόγνωμες θεὲς γυρίζουν στὰ ποτάμια Κ' οἱ Σάτυροι κρυφότηροῦν καὶ πονηρὰ γελοῦν ἐνῶ στοὺς ὄχθους γέρνουνε τ' ἀρμονικὰ καλάμια καὶ σιγοψιθυρίζοντας τὸν Πᾶνα ὑμνολογοῦν⁶.

Ἄ! Δὲν ξέρεις πόσο εὐχάριστο ποῦ εἶναι τὸ χωριό, μ' ὅλες τὶς στερησεις καὶ τὶς μικροαθλιότητες; Ἀλλὰ, παιδί μου, μάθε νὰ βλέπῃς πάντοτε τὰ πράγματα ἀπ' τὴν καλὴ τους ὄψι (sub specie boni).

Γεῖά σου

Χρ. Ν. Λαμπράκης

Αφορμή των αναμνήσεων στάθηκε η εορτή της Αγίας Κυριακής την 7^η Ιουλίου και την ημέρα εκείνη φαίνεται πως εόρταζαν τον Χριστό Λαμπράκη που έφερε και το όνομα «Κίτσος», όνομα που συναντάμε στο διαβατήριό του. Εκείνη την ημέρα οι τρεις φίλοι, ο Χριστός Λαμπράκης, ο Σωκράτης Κουγέας και ο Αριστείδης Φουτρίδης, βρέθηκαν στις Αμύκλες θαυμάζοντας στο λόφο της Αγίας Κυριακής το ιερό του Υακίνθου και του Απόλλωνος Αμυκλαίου, ενώ στα αυτιά τους ηκούσαν οι ψαλμωδίες από το εκκλησάκι που γιόρταζε. Κι ύστερα αφού ο δεινός κολυμβητής και ορειβάτης Φουτρίδης λούστηκε στα νερά του Ευρώτα όπως οι αρχαίοι Σπαρτιάτες, πορεύτηκαν βόρεια στο Μελεάειο κι ύστερα δυτικά στην Αναβρυτή όπου η φιλοξενία και το κάλλος τους εμάγεψαν...

Το τέλος της επιστολής διανθισμένο με ποίηση του Λάμπρου Πορφύρα και του Ιωάννη Γρυπάρη υμνεί τη φύση που τόσο έκδηλα κι αλλού έχει μαρτυρήσει ο Λαμπράκης. Σ' αυτήν επέστρεψε απ' την κοσμοπολίτικη Ευρώπη για να βρει γαλήνη, όταν η μοίρα τον χτύπησε βαριά· εκεί, στα βουνά των Τζουμέρκων απαθανάτιστηκε για τελευταία φορά χαμογελώντας στον γέροντα πατέρα του.

Κουγέας, Φουτρίδης, Λαμπράκης, τρεις σπουδαίοι επιστήμονες, τρεις σπουδαίοι άνθρωποι. Οι δύο τελευταίοι χάθηκαν πρόωρα άφησαν όμως παρακαταθήκη την αλληλογραφία τους που την διέσωσε ο τρίτος της παρέας και η οποία αντανάκλα το ήθος, τις αξίες και τα ιδανικά τους.

Η απάντηση του Σωκράτη προς την επιστολή του Χριστού, ήρθε δύο εβδομάδες αργότερα, στις 21 Ιουλίου 1914 από την πατρίδα του γη, τους Δολούς της Βορειοδυτικής Μάνης. Στην επιστολή αφηγείται με λεπτομέρεια και γλαφυρότητα το δικό του πέρασμα από την ανατολική πλευρά του Ταύγετου στη δυτική. Στην κατάληξη της η επιστολή αναφέρεται στο ταξίδι επιστροφής του στην Αθήνα: από τους Δολούς θα μεταβεί νότια στη Σελίντσα, σημερινό Άγιο Νικόλαο, και από εκεί με καράβι στην Κόρινθο για να πάρει το μέσον για την Αθήνα. Στην επιστολή θα διαβάσουμε για επικείμενο ταξίδι του Κουγέα στον Άθω: πρόκειται για μια αποστολή καταγραφής κωδικών στα μοναστήρια, την οποία είχε οργανώσει ο καθηγητής τους στο Πανεπιστήμιο της Αθήνας, Σπυρίδων Λάμπρος. Όσο για τον Νικόλαο από τη Μύκονο, πρόκειται για τον Νικόλαο Μπέρτο συγγραφέα σχολικών εγχειριδίων της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης του Βενιζέλου, κι αυτός μέλος του στενού φιλικού κύκλου που επανειλημμένα είχε φιλοξενήσει στη Μύκονο τον Χριστό. Η επιστολή κλείνει, όπως άρχισε η πρώτη επιστολή που παραθέσαμε: με την αγωνία του Πολέμου και της επιστράτευσης.

Δολοὶ τὴν 21 Ἰουλίου 1914

Ἀγαπητὲ Χριστο,

Ἐλαβα τὸ γράμμα σου κατὸς καὶ τὴν κάρτα ἀπὸ τὴν Τρίπολιν. Σὰς θαυμάζω εἰλικρινῶς διὰ τὸ μεγάλο αὐτὸ κατόρθωμα νὰ γυρίσετε σχεδὸν ὅλην τὴν Πελοπόννησον εἰς τόσας ὀλίγας ἡμέρας καὶ μὲ τόσα ὀλίγα χρήματα, λυποῦμαι δὲ πολὺ ποῦ δὲν ἤμουν ἐτοιμασμένος νὰ σᾶς παρακολουθῆσω καὶ ἐγὼ εἰς τὸ σπάνιον αὐτὸ ταξίδι.

Ἦστε ἀπὸ τὸν εἰδυλλιακῶς συγκινητικὸν ἐκείνον ἀποχωρισμὸν μᾶς ἐμπρὸς εἰς τὴν βρῦσιν τῆς Ἀναβρυτῆς, μὲ ὁδήγησεν ἕνας ξυλοκόπος καὶ εὐρήκα τὴν κορυφὴν τοῦ βουνοῦ Ἁγίου Νίκων μετὰ ἀπὸ ὁδοιπορίαν ἀνάμεσα στὸν Μαυρόλογο τριῶν περιπτοῦ ὠρῶν. Ἐκεῖ εἰς τὸν ζυγὸν τῆς ὁροσειρᾶς ἀγνάντεμα τὴν Μεσσηνίαν, τὸν κόλπον καὶ τὸ χωριὸ μου καὶ στρέψας εἶδα τὴν κοιλάδα τοῦ Εὐρώτα, τὴν ὁποῖαν ἔχασα ἀμέσως μόλις κατέβηκα ὀλίγα βήματα εἰς τὸ θαυμάσιον νερὸ τοῦ Ἁγίου Νίκων. Ἐκεῖ ἐδοκίμασα τὰ ὠραία παξιμάδια ποῦ μᾶς εἶχε φιλέψῃ ἡ ξανθὴ κοπέλλα τοῦ ἐυγενικοῦ σπιτιοῦ τῆς Ἀναβρυτῆς καὶ ἀφοῦ ἐκάθησα μίαν ὀλόκληρον ὥραν δροσιζόμενος καὶ αποθαυμάζων μέσα εἰς τὴν ἄγριαν ἐκείνη ἐρημίαν τὰ γελᾶδια ποῦ ἤρχοντα νὰ πῶν νερὸ εἰς τὸ ὑψηλὸν ἐκεῖνο σημεῖον, ἐπῆρα πᾶν τὸν κατήφορον. Βυθισθεὶς μέσα εἰς τὴν χαράδραν, τὴν «χοίριον Νάπην» τοῦ Πausανίου, ἡ ὁποία σὲ βεβαιῶ εἶναι ἀγριωτέρα καὶ ἐπιβλητικωτέρα τῆς Λαγκάδας, ἐβάδισα μέσα εἰς αὐτὴν μέχρι τῆς 5 μ.μ. ὅποτε ἐβγήκα εἰς ἕνα χωριὸ τοῦ Δήμου Ἀβίας Γαῖτσαῖς ἄνωθεν τοῦ Κάμπου. Τὸ μεσημέρι ἔμεινα εἰς

τὴν Καρέαν, ἕνα ποιμενικὸν συνοικισμόν, μόνον δ' ἐκεῖ εἶδα ἄνθρωπον καθ' ὄλην τὴν ἀπὸ Ἀναβρυτῆς μέχρι Γαῖτσῶν πορείαν μου.

Ἀπὸ ἐκεῖ πλέον ἤξευρα τὸν δρόμον, διότι εἶχα ξαναπεράσει ὅταν πρὸ ἐτῶν ἀνέβηκα στὸν Ταύγετον ἀπὸ τοὺς Δολοὺς. Ὀλίγον κάτω τῆς Καρέας τὰ ὑπὸ τῆς χαράδρας (Κοσκάρακα ὀνομάζεται) χωριζόμενα βουνὰ σμίγουν, διὰ τὰ διαμεύουσιν φαίνεται τὴν παροιμίαν «βουνὸ μὲ βουνὸ δὲ σμίγει» καὶ ἀποτελοῦν ἕνα Spritzbogen⁷, τὸ ὁποῖον ἐξαιρετικῶς θὰ ἐκίνει τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ κ. Φουτρίδη, καὶ ἀπὸ τὸ ὁποῖον μόλις ἐχωροῦσε νὰ περάσῃ ἕνας ἄνθρωπος μετρίου ἀναστήματος χωρὶς νὰ σκύψῃ. Παρακάτω χωρίζουν πάλιν τὰ δύο βουνὰ καὶ ἀπὸ τὴν βραχῶδη πλευρὰν τοῦ δεξιοῦ μέρους τρέχει ἀπὸ μίαν μικρὴν τρύπα ἀνάμεσα στὰ πολυτρίχια ἕνα μικρὸ ἀραιὸ νεράκι μὲ ἐξαιρετικὴν δροσερότητα. Ἀπὸ τὸ νερὸ αὐτό, τοῦ ὁποῖου τὴν πηγὴν ὡς ἐκ τοῦ σχήματος καὶ τῆς ὄψεως αὐτῆς ὁ ἀθάνατος ἑλληνικὸς λαὸς εἶχε ὀνομάσει «Τῆς Καλόγριας τὸ μ...», ἔπινα διὰ δευτέραν φορὰν εἰς τὴν ζωὴν μου.

Εἰς τὴς Γαῖτσαῖς εὗρηκα παλαιὸν συμμαθητὴν τοῦ μαγαζάτορα καὶ Πρόεδρον τῆς Κοινότητος, ὁ ὁποῖος μὲ περιποιήθη καλὰ, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ διὰ Κάμπον εἰς Δολοὺς, ὅπου ἔφθασα στὴς 8 μ.μ. ὁδοιπορήσας ἀπὸ τὰς 61/2, ὅτε ἐχωρίσθημεν στὴν Ἀναβρυτῆ!

Ἐκτοτε δὲν τὸ κούνησα, κάμνω ὅμως μακρινούς περιπάτους εἰς τὰ κτήματα, αὐτὴν τὴν ἑβδομάδα θὰ ὑπάγω εἰς Σελίνας καὶ ἐκεῖθεν εἰς Κόρινθον καὶ Ἀθήνας, ἴσως δὲ καὶ εἰς Μύκονον, ἂν εἶναι ἐκεῖ ἕως τότε ὁ Νικολάκης, ὁ ὁποῖος μὲ προσκαλεῖ καὶ εἰς τὸν ὁποῖον ἐγραψα πρὸ ὀλίγων στιγμῶν. Ἐννοεῖται ὅτι ὅλα αὐτὰ ἰδίως δὲ τὸ εἰς Ἄθωνα ταξίδι θὰ ἐξαρτηθῇ ἀπὸ τὴν ἐξέλιξιν τῶν ἐθνικῶν πραγμάτων. Πῶς σοῦ φαίνονται αὐτὰ τὰ τρομερὰ προμηνύματα τοῦ πανευρωπαϊκοῦ πολέμου; - Ὁ Θεὸς νὰ φυλάξῃ!!

Ἐχεις χαιρετισμούς πολλοὺς ἀπὸ τὴν μητέρα μου, ἡ ὁποία ἐλυπήθη πού δὲν σὲ εἶδε ἐδῶ, ἀφοῦ ἤλθες τόσον κοντά, ἐγὼ δὲ σὲ φιλῶ εὐχόμενος νὰ περάσῃς καλὰ στὸ χωριὸ καὶ νὰ μὴν ἐνοχληθῇς ἀπὸ καμμίαν ἐνδεχόμενὴν ἐπιστράτευσιν.

Σωκράτης

¹ Ἴμερος=πόθος, λαχτάρα
² Κωστή Παλαμά, *Ἀνάπαιστοι καὶ ἴμβοι*, βιβλίον ἔχτο, σφ. 35.
³ Ἡ Ἀναβρυτῆ Λακωνίας, χτισμένη στὴς πλαγιές τοῦ Ταύγετου, εἶναι ἱστορικὰ συνδεδεμένη μετὰ τὴν ἀρχαία πόλιν Βρυσεαί, ἡ ὁποία συμμετεῖχε στὸν Τρωικὸ Πόλεμο σύμφωνα μετὰ τὴν παράδοσιν. Τὸ ὄνομα τῆς περιοχῆς παραπέμπει εἰς ἀφθονα νερά καὶ βρύσες,
⁴ Ἰωάννην Γρυπάρη, *Ὁ κισσὸς*
⁵ Λάμπρου Πορφύρα, *Φῶς καὶ Σκιές*
⁶ Ἰωάννην Γρυπάρη, *Σάτυροι*
⁷ οξυκόρυφο τόξο

ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΚΟΥΓΕΑΣ

Ὁ Σωκράτης Κουγέας, κατάγεται ἀπὸ τὴ Βορειοδυτικὴ Μάνη καὶ κατοικεῖ στὴν Ἀθήνα. Ἀπόφοιτος τοῦ τμήματος Κλασσικῆς Φιλολογίας τοῦ Πανεπιστημίου Ἰωαννίνων υπηρετεῖ στὴ Μέση Ἐκπαίδευση καὶ ἐπιμελεῖται ἑκδόσεων ἀρχαίων.

Στο ἐκδοτικὸ τοῦ ἔργο περιλαμβάνονται *Τα τραγούδια τοῦ Κάτω Κόσμου*, *Ἡ Γυναίκα-Κυρία*, *Ἀγνάντια στὸ Βενετικὸ* ἐκδόσεις ἐγγράφων ἀπὸ τὴν Μάνη. Ἀκολουθοῦν τὸ *Οὔτε κι ἐγὼ ἤμου ἐκεῖ... οὔτε κι εσεῖς νὰ το πιστέψετε*, λαϊκὰ παραμῦθια ἀπὸ τὴν Μονεμβασία καὶ τραγούδια ἀπὸ τὴ Μεσσηνία, Ἡ Μάνη στα ἀρχαία τῆς Βενετίας (1570 - 1572 καὶ 1692 - 1699) καὶ ὁ ἱππότης *Λιμπέρτος Γερακάρης* (1689 - 1711). Τέλος, τὸ *Τιμιότερο πρόσφορο* εἶναι ἡ ἐκδοσὴν ὑπερτολῶν τοῦ Ἀριστείδη Φουτρίδη μὲ κύριο ἀποδέκτη τὸν ἐπιστήθιο φίλο τοῦ Χρίστου Λαμπράκη.

Τὸ ἀρχεῖο τοῦ Χρίστου Λαμπράκη τὸ ὁποῖο κληροδοτήθηκε στὸν παππὸ τοῦ καὶ συνονόματό του ἀκαδημαϊκοῦ Σωκράτη Κουγέα τὸν ἔχει ἀσχολήσῃ στὸ παρελθόν καὶ υλικὸ που ἀντλήσει ἀπὸ αὐτὸ παρουσιάστηκε στὸ παρελθόν στὸ *Ἀ' Πανελλήνιο Ἐκπαιδευτικὸ Συνέδριο-Ἰωάννινα 2006*, στὸ *Συνέδριο γιὰ τὰ 100 χρόνια ἀπὸ τὴ γέννηση τοῦ Βαυδ Βονιέ-Πανεπιστήμιο Γενεύης 2005*, στὸ *Συνέδριο Ἱστορίας τῆς Ἐκπαίδευσης-Πανεπιστήμιο Πατρῶν 2008*. Πρὶν ἀπὸ μερικὰ χρόνια εἶχε μιλήσει εἰς ἐκδήλωση μνήμης τοῦ Χρίστου Λαμπράκη εἰς ἐκδήλωση που εἶχε διοργανώσει ὁ Σύλλογος Βουργαρελιῶν Ἀττικῆς στὸ Βουργαρέλι.

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΗΝ 28η ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1940

Κάθε χρόνο στὸ ἀντίστοιχο φύλλο τῆς ἐφημερίδας μας ὑπάρχει ἀφιέρωμα στὴ μεγάλη ἐθνικὴ μας ἐπέτειο παρουσιάζοντας βιωματικὲς ἐμπειρίες ἀνθρώπων τῆς περιοχῆς μας που ἐζήσαν τὸ μεγαλειώδες ἔπος τοῦ 1940. Ἔτσι φιλοξενήσαμε ἐμπειρίες καὶ φωτογραφικὸ υλικὸ τοῦ μεγάλου μας φωτογράφου Κώστα Μπαλάφα ἀπὸ τὴ Χώσεψη καὶ τοῦ Κωστοβασίλη ἀπὸ τὸ Ἀθαμάνιο (πέρυσσι ἀπὸ τὸ ἡμερολόγιό του).

Φέτος τὸ ἀφιέρωμά μας πιο λιτὸ ἀλλὰ ουσιαστικὸ παρουσιάζει φωτογραφικὸ υλικὸ: ἀγάλμα τῆς Γυναίκας Ἡπειρώτισσας νὰ ατενίζει τὰ βουνὰ που μέσα στα χιόνια

με τὸ μεγαλεῖο τῆς ψυχῆς τῆς κουβαλοῦσε πυρομαχικά καὶ φαγητὸ γιὰ τοὺς στρατιώτες τοῦ μετώπου. Ἐπίσης φωτογραφίες ἀπὸ στρατιώτες που πολεμοῦν στα ἠπειρώτικα βουνὰ.

Ὀκτώβρη μῆνα στὸ χωριὸ μας τὸ 1943 διαδραματίστηκε ἕνα συγκλονιστικὸ γεγονός, ἡ πυρπόλησή του ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς που ἤρθε νὰ ολοκληρώσει τὴν καταστροφὴ ἀπὸ τὸν βομβαρδισμό στὴς 5 Μαΐου 1943. Σχετικὸ με αὐτὸ τὸ γεγονός εἶναι τὸ κείμενο που ἀκολουθεῖ.

30 Οκτωβρίου 1943: Το Βουργαρέλι καίγεται ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς

Ἀπὸ 18 Οκτωβρίου μέχρι τὴς 31 Οκτωβρίου τοῦ 1943 γερμανικὰ τμήματα ἀπὸ τὴν Ἄρτα καὶ τὰ Γιάννενα ἀνεβαίνουν στὰ Τζουμέρκα.

Στὴς 26 Οκτωβρίου φτάνουν μέχρι τὸ Βουργαρέλι, ὅπου συγκροτοῦνται σφοδρὰ μέχρι τὴς ἀπογευματινῆς ὥρας με δυνάμεις τοῦ ΕΔΕΣ ὑπὸ τὴς διαταγῆς τοῦ Ἰλαρχοῦ Ἀγόρου. Στὸ μέτωπο Λειψῶν (Ἀθαμανίου) καὶ Τετρακώμου παρά τὴ σφοδρότητα τῶν ἐπιθέσεων τὰ τμήματα τοῦ Ἀν/χη Παπαθανασίου καὶ Κωνσταντοπούλου κατόρθωσαν νὰ διατηρήσουν τὴς θέσεις τους.

Οἱ Γερμανοὶ καθ' ὅλη τὴν ἡμέρα τῆς 27 Οκτωβρίου, συνέχισαν τὴν πίεσή τους στὴν ἀμυντικὴ γραμμὴ Βουργαρελί - Τετράκωμο καὶ ἐπιδόθηκαν με μανία στὴν πυρπόληση τῶν διαφόρων οικισμῶν που εἶχαν μείνει ἀνέπαφοι μέχρι τότε. Πυκνοὶ καπνοὶ εἰς ὅλον τὸν ὀρίζοντα πρὸς τὰ νότια ἀπὸ τὸν Ἀραχθὸ μέχρι τὸν Ἀχελῷο ποταμὸ, ἔδειχναν τὴν ἔκταση τῆς δράσης τῶν Γερμανῶν εἰς ὅλα τὰ Τζουμέρκα.

Στὴς 28 Οκτωβρίου ἀπὸ τὸν τομέα Βουργαρελίου ἀνέφωσαν ὅτι παρατηρήθηκε εἰς Τυμπτὰ καὶ Χώσεψη υποχώρηση τῶν Γερμανῶν πρὸς Κάτω Καλεντίνη καὶ πτωσὶς ἐπὶ τὴν υποχώρησή τους ἔκαιαν καὶ κατέστρεφαν κάθε τι που εἶχε διασωθεῖ κατὰ τὸν ἐρχομὸ τους.

Ἡ αἰφνιδιαστικὴ ἐπίθεση τῶν Γερμανῶν στὸ Βουργαρέλι: Οἱ Γερμανικὲς δυνάμεις κινήθηκαν ἀφανῶς τὴν νύχτα 29/30 Οκτωβρίου ἀπὸ τὴν Ἄρτα πρὸς τὰ βόρεια καὶ τὴς πρωινῆς ὥρας εἶχαν λάβει ἐπιθετικὴ διάταξη πρὸς τὴς θέσεις τῶν ἀναρτῶν τοῦ ΕΔΕΣ, που εἶχαν ἐντοπιστεῖ ἀπὸ τὴς φωτιές που εἶχαν ἀνάψει γιὰ νὰ ζεσταθοῦν.

Λόγω τῶν καταστροφῶν τῶν Γερμανῶν, ολόκληρη ἡ περιοχὴ τῶν Τζουμέρκων, ἀπὸ τὸ Βουργαρέλι μέχρι τὴν πεδινὴν περιοχὴ τῆς Ἄρτας, ἦταν ἐρημὴ κατοίκων που εἶχαν καταφύγει εἰς τὰ δάση γιὰ νὰ γλιτώσουν. Μία ομάδα ἀναγνώρισης τῶν ἀναρτῶν τοῦ ΕΔΕΣ ἔπεσε εἰς ἐνέδρα στὸς Κάτω Λειψοὺς με 6 νεκροὺς καὶ τοὺς ὑπόλοιπους νὰ διαφεύγουν μέσα στὴν πυκνὴ βλάστηση. Κανεὶς τους δὲν εἰδοποίησε γιὰ τὴν ἐμφάνιση τῶν Γερμανῶν.

Στὸ ἡμερολόγιό του ὁ Ζέρβας περιγράφει τὰ γεγονότα που ἀκολούθησαν:

«Τὸ Σάββατο 30 Οκτωβρίου τὴν 08:15 ἀνεχώρησα ἀπὸ τὰ Θεοδώριανα. Τὴν 10:15 κατερχόμενος πρὸς Βουργαρέλι συναντήσαμε ἕνα νέον, ὁ ὁποῖος ἔλεγε ἔρχονται οἱ Γερμανοί. Δὲν τὸν πιστέψαμε καὶ εἶπα νὰ τὸν πιάσουν. Ἐνῶ προχωροῦσα εἰς τὴν πλατεία (στὸ Βουργαρέλι) ἀρχισαν νὰ καταφτάνουν σύνδεσμοι ἀπὸ ὅλες τὴς κατευθύνσεις φωνάζοντας ἐξαλλοὶ ὅτι "οἱ Γερμανοὶ ἔρχονται". Ἀρχισε νὰ μὲς βάλλῃ καταιγιστικῶς τὸ πυροβολικὸν καὶ ὅλη ἡ γραμμὴ ἀνάψε ἀπὸ τὰ πολυβόλα. Πολλές σφαῖρες καὶ οβίδες ἔπεσαν κοντὰ μου. Ὁ αἰφνιδιασμὸς ἦταν πλήρης. Μέτρα δὲν εἶχαν ληφθεῖ καὶ τὸ ἀποτέλεσμα ἦτο φοβερό».

Οἱ Γερμανοὶ στὴς 11:00 βρισκόνταν στὴς ἀκρὲς τοῦ χωριοῦ καὶ εὐτυχῶς τμήματα τοῦ 3/40 βρισκόνταν μέσα στὸ χωριὸ καὶ πήραν θέσεις ἐναντίον τῶν Γερμανῶν καὶ τοὺς ἀναχαίτισαν. Ἔτσι δόθηκε κάποιος χρόνος τοὺς ἀλλόφρονες κάτοικους, κάτω ἀπὸ τὸ συνεχές κροτάλισμα τῶν γερμανικῶν αυτομάτων καὶ τὴς ἐκρήξεις βλημάτων πυροβολικοῦ καὶ ὀλμων νὰ φύγουν. Μία ἀτελείωτη φάλαγγα κατοίκων καὶ ἀναρτῶν ξεκίνησαν γιὰ τὸν Σταυρὸ Θεοδωριάνων. Τὸ θέαμα ἦταν τραγικὸ.

Ἡ ἀντίσταση τοῦ 3/40 συντάγματος, ἀφοῦ ἔδωσε χρόνο τοὺς κατοίκους νὰ διαφύγουν, κάμφθηκε καὶ ἀρχισε νὰ υποχωρεῖ πρὸς Θεοδώριανα.

Στὴς 13:00 οἱ κάτοικοι, που εἶχαν φτάσει με τοὺς ἀντάρτες στὸν Σταυρὸ, ἐβλεπαν ψηλὲς στήλες καπνοῦ ἀπὸ τὴν εἰσοδὸ τῶν Γερμανῶν στὸ Βουργαρέλι καὶ στὴ Λειψῶ.

Τὸ κείμενο εἶναι ἀπὸ τὰ βιβλία: Χαράλαμπος Φλόκα Ταξίαρχου Ε.Α. "Ἐθνικὴ Ἀντίσταση (1942-1945) ὁ ΕΔΕΣ καὶ οἱ Ἀντάρτες του" Ἀθήνα 1994 Μιχάλης Μυριδάκης Ὑπασπιστῆς Ζέρβα. "Οἱ ἀγῶνες τῆς Φυλῆς μας"

Πατριωτισμὸς καὶ πατριδοκαπηλία: ἡ οὐσία ἀπέναντι στὸ θέαμα

(Πῶς ξεχωρίζουμε τὸν γνήσιο πατριωτισμὸ ἀπὸ τὴν ἐκμετάλλευσή του)

Ὅταν ἡ ἀγάπη γιὰ τὴν πατρίδα γίνεται ἐργαλεῖο, ἡ πολιτικὴ χάνει βάθος καὶ κυριαρχοῦν τὰ συνθήματα...)

Ὁ πατριωτισμὸς εἶναι ἀπὸ τὰ ἰσχυρότερα νήματα που κρατοῦν ἐνωμένην μιὰ κοινωνία. Ἐμπνέει προσφορὰ, δημιουργεῖ συνοχὴ, νοηματοδοτεῖ δύσκολες αποφάσεις. Ἀκριβῶς γι' αὐτὸ γίνεται εὐκόλῃ λεία: κάποιος δὲν τὸν υπηρετοῦν, τὸν ἐμπορεύονται. Ὁ «πατριδοκάπηλος» δὲν ἐνδιαφέρεται γιὰ τὸ κοινὸ καλὸ· ἐνδιαφέρεται γιὰ τὸ προσωπικὸ ὄφελος, ντύνοντάς το με σημαίες καὶ μεγάλα λόγια. Ὑπόσχεται εὐκόλες λύσεις γιὰ σύνθετα προβλήματα, βαφτίζει «εχθρὸ» ὅποιον διαφωνεῖ καὶ στήνῃ πολιτικὴ ταυτότητα πᾶνω στὸν φόβο καὶ στὸν διχασμὸ.

Τὸ φαινόμενο ἔχει ρίζες στὴν ἀνασφάλεια. Σὲ περιόδους οικονομικῆς, γεωπολιτικῆς ἢ πολιτισμικῆς πίεσης, οἱ κοινωνίες ἀναζητοῦν βεβαιότητα. Ἡ ἐπικλήση τῆς «αὐθεντικῆς» πατρίδας προσφέρει ἀπλές ἀπαντήσεις καὶ ἰσχυρὸ συναίσθημα. Τὰ σύγχρονα μέσα ἐπικοινωνίας ἐνισχύουν αὐτὴ τὴ δυναμικὴ: ἀλγόριθμοι που ἀνταμειβοῦν τὴν ἀνανάλυση, καταιγισμὸς εἰκόνων καὶ σλόγκαν, ἐλάχιστος χρόνος γιὰ ἀποχρώσεις καὶ ἐπιχειρήματα. Ὅταν ἡ πολιτικὴ γίνεται θέαμα, ὁ πατριωτισμὸς εὐκόλῃ γίνεται σκηNIKό.

Ὁ γνήσιος πατριωτισμὸς εἶναι διαφορετικὸς. Δὲν μετριέται εἰς τόνους φωνῆς, ἀλλὰ εἰς πράξεις: συνέπεια στὴς υποχρεώσεις, σεβασμὸς τοῦ νόμου καὶ τῶν θεσμῶν, υπεράσπιση δικαιωμάτων, φροντίδα γιὰ τοὺς πιο ἀδύναμους, ἐπένδυση στὴ γνώση καὶ στὴ μακροπρόθεσμη ευημερία. Δὲν χρειάζεται κορώνες· χρειάζεται ἀποτέλεσμα. Καὶ ἀναγνωρίζει ὅτι ἡ ἀγάπη γιὰ τὴν πατρίδα δὲν συνεπάγεται ἐχθρότητα πρὸς τοὺς ἄλλους. Τὸ «μεῖς» δὲν χτίζεται με ἀποκλεισμούς, ἀλλὰ με κοινὴ προσπάθεια.

Χρειάζεται, ὅμως, προσοχὴ καὶ στὴν ἀντίθετη υπερβολή: ἡ ἐτικέτα «πατριδοκαπηλία» δὲν μπορεῖ νὰ γίνεται ἀτόματος ἀφορισμὸς κάθε ἐντόνου πατριωτικῆς ἐκφράσεως. Ὑπάρχουν πολίτες καὶ κινήσεις που μιλοῦν με πάθος, ἀλλὰ συνοδεύουν τὸν λόγο τους με τεκμηριωμένες πολιτικὲς καὶ λογοδοσίας. Ὁ δημόσιος διάλογος κερδίζει ὅταν ἀξιολογοῦμε προτάσεις, δεδομένα, κόστη καὶ οφέλη—ὄχι ὅταν μένουμε τοὺς χαρακτηρισμούς. Τὸ ζητούμενο εἶναι νὰ ξεχωρίζουμε τὴ ρητορικὴ ἀπὸ τὴν οὐσία: τί προτείνεται, πῶς ἐφαρμόζεται, ποῖος λογοδοτεῖ, ποῖα εἶναι τὰ μετρήσιμα ἀποτελέσματα.

Σὲ μιὰ δημοκρατία, ἡ εὐθύνη εἶναι κοινὴ. Οἱ πατριδοκάπηλοι εὐδοκίμουν ἐκεῖ ὅπου ἡ κριτικὴ σκέψη ἀποδυναμώνεται, ὅπου ἡ παιδεία ἀπαξιώνεται, ὅπου τὰ μέσα ἐνημέρωσης δὲν ἐλέγχουν τὴν ἐξουσία καὶ οἱ θεσμοὶ υπονομεύονται. Ὑπάρχουν ἀντίδοτα: πολιτικὴ παιδεία, διασταύρωση πληροφοριῶν, ἀνεξάρτητη δημοσιογραφία, διαφάνεια καὶ ουσιαστικὴ λογοδοσία. Ἡ υπεύθυνη πολιτικὴ καὶ ὁ ἐνημερωμένος πολίτης εἶναι τὸ καλύτερο φρένο στὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν πατριωτικῶν συναισθημάτων.

Ἡ διαφορὰ ἀνάμεσα στὸν πατριωτισμὸ καὶ στὴν πατριδοκαπηλία ἀποκαλύπτεται ὅταν τελειώνουν τὰ λόγια καὶ ἀρχίζει ἡ πράξη. Ὅποιος ἀγαπᾷ τὴν πατρίδα, ἐργάζεται γιὰ τὸ κοινὸ καλὸ, ἀκόμη κι ὅταν δὲν τὸν βλέπουν. Ὅποιος τὴν ἐμπορεύεται, ἐργάζεται γιὰ τὸν εαυτὸ του, κυρίως ὅταν τὸν βλέπουν. Ἡ ἐπιλογή εἶναι καθημερινὴ καὶ ἀφορὰ ὅλους μας.

Παναγιώτης Καραβασιλῆς

Στον απόηχο της περιπέτειας των ΕΛΤΑ... (Έκλεισαν τα πρώτα υποκαταστήματα. Ακολουθούν και πολλά άλλα.)

ΤΟ ΚΑΡΦΙ ΠΙΣΩ ΑΠ' ΤΗΝ ΠΟΡΤΑ

Ο σάκος του παλιού ταχυδρόμου κρέμεται στο καρφί πίσω απ' την πόρτα. Αν βάλεις το αυτί σου στις ραφές του, θ' ακούσεις τις μονότονες φωνές του λαχειοπώλη με τα πρησμένα πόδια, τους ξύλινους χτύπους στα πλανόδια σιλβωτήρια της Πανεπιστημίου, τη βροχή πάνω στις πλάτες του μετανάστη στη Γερμανία, τ' ασυντρόφευτα βήματα στους δρόμους της Μελβούρνης. Αν ακουμπήσεις το χέρι σου στο δέρμα του σάκου, θα ψηλαφήσεις τις άδειες νύχτες αυτών που έμεναν πίσω, θα μετρήσεις τον σφυγμό ενός κοριτσιού που εδώ βρισκόταν κι αλλού ζούσε. Κι αν ξέρεις την αλφαβήτα της υπομονής, θα διαβάσεις μέσα του τη μοίρα του τόπου μας.

Την πρωτοείπαν οι πέτρες τη μοίρα και την άκουσαν τα πουλιά. Τα πουλιά την τραγούδησαν και την έμαθαν οι άνθρωποι. Οι άνθρωποι τη χάραξαν στ' αγκωνάρια της εκκλησίας για να την αποστηθίσουν οι άγιοι. Οι άγιοι την είπαν του Θεού. Ο Θεός μπορεί να την ξέχασε, αλλά τα πουλιά δεν έπαψαν να την τραγουδούν:

Σεβαστοί μου γονείς, από υγείαν υγιαίνω πλήρως, το αυτό επιθυμώ και δι' υμάς. Η δουλειά καλά πάει, μόνο που σήμερα έβρεχε κι έχασα το μεροκάματο, αλλά έβαλα χτες περιωρίες, και σας εσωκλείω πενήντα δραχμάς και τα χαιρετίσματα του Γιωργο-Μαρία. Μάνα, άμα βρεις κανέναν, στείλε μου λίγα καρύδια και δυο κυδώνια, κι άναψε κι από μένα ένα κερι στον παππού, όλο στον ύπνο μου τον βλέπω τελευταία. Σας ασπάζομαι ο υιός σας

Το καρφί της πόρτας έχει λυγίσει.

Κάθε βράδυ, ένας άνεμος ξεκρεμάει τον σάκο, τον περνάει στην πλάτη του και διαβαίνει απ' όλα τα σπίτια τα ακατοίκητα κι αφήνει στα κατώφλια μηνύματα, και τάματα, και κλάματα, και μακρινά φιλιά. Στους τοίχους των σπιτιών απλώνεται τότε μια ζέστα σαν εκείνη που τυλίγει τα κόκαλα των νεκρών την ώρα του συλλείτουργου.

Αγαπημένη μου πέτρα, αγαπημένο μου μερμηγκί, έτερον ουδέν.

ΜΑΝΘΟΣ ΣΚΑΡΓΙΩΤΗΣ
(από το Μονολίθι)
Φιλόλογος - λογοτέχνης

ΕΛΤΑ ΣΕ ΡΥΘΜΟ...ΧΕΛΩΝΑΣ

Στις 10/11/2025 ταχυδρομήθηκε στο ΚΕΜΠ Αθηνών το περιοδικό «Μελισσοουργοί», έκδοση της Αδελφότητας Μελισσοουργικών Άρτας και έφθασε σε συνδρομητές στην Καλλιθέα Αττικής στα μέσα Ιανουαρίου 2026. Αυτό μετά από την κυβερνητική «περίφημη αναβάθμιση» των ΕΛΤΑ και το κλείσιμο δεκάδων ταχυδρομικών γραφείων. Αν στην Αττική έκανε δύο μήνες να φθάσει στους παραλήπτες του περιοδικού, φανταζόμαστε τι γίνεται με τις απομακρυσμένες περιοχές της χώρας. Το περιοδικό πληρώνει στα ΕΛΤΑ για την αποστολή 620 ευρώ, σχεδόν όσα είναι και τα έξοδα εκτύπωσής του και περιμένει από τους συνδρομητές του την οικονομική τους συνδρομή, αλλά και τη συνεργασία τους στην ύλη του. Ο μοναδικός τρόπος επικοινωνίας είναι η αποστολή μέσω των ΕΛΤΑ. Η καθυστέρηση αυτή αφορά δεκάδες έντυπα που εκδίδονται από Συλλόγους, Αδελφότητες και Σωματεία, πράγμα που κάνει την έκδοσή τους προβληματική. Σε ρυθμούς...χελώνας τα ΕΛΤΑ και να δούμε πώς θα πάει η επόμενη έκδοση.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΡΙΖΟΣ
(Δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα των Συντακτών)

Η Ομοσπονδία Τζουμερκιωτών στα χνάρια της προσφοράς

Πραγματοποιήθηκε στις 14 Δεκεμβρίου 2025, στο Πνευματικό Κέντρο Ηπειρωτών (Κλεισθένους 15, Αθήνα) η εκλογοαπολογιστική Γενική Συνέλευση της Ομοσπονδίας Τζουμερκιωτών, με θέματα τον διοικητικό και οικονομικό απολογισμό του απερχομένου Διοικητικού Συμβουλίου, την εκλογή νέου ΔΣ, καθώς και την εκλογή Ελεγκτικής Επιτροπής και αντιπροσώπων για την Πανεπιστημιακή Ομοσπονδία Ελλάδος. Τον διοικητικό απολογισμό παρουσίασε ο απερχόμενος πρόεδρος **Χρήστος Γκατζόγιας**, ο οποίος ανέφερε τις βασικές δράσεις της Ομοσπονδίας κατά την προηγούμενη τριετία με αιχμή: τις δύο Παντζουμερκιωτικές Συνδιασκέψεις (στην Άγκυρα και στους Καλαρρύτες), την προσφυγή στο ΣτΕ για τις ΑΠΕ σε συνεργασία με τους Δήμους Αρταίων, Βορείων και Κεντρικών Τζουμερκίων. Ακόμη τόνισε την εκδήλωση της Ομοσπονδίας για τους αείμνηστους **Χρήστο Λαναρά** και **Κώστα Μπατσά**, τη συμμετοχή της Ομοσπονδίας στην εκδήλωση στο Γαλάτσι αφιερωμένη στα Τζουμέρκα και όσον αφορά την εσωτερική λειτουργία θετικό γεγονός ήταν το Γενικό Συμβούλιο των προέδρων και των αντιπροσώπων – μελών της Ομοσπονδίας.

Τον οικονομικό απολογισμό παρουσίασε η απερχόμενη ταμίας **Εριφύλη Κίτση** και την έκθεση της Ελεγκτικής Επιτροπής ο **Άρης Δραγατάκης**.

Στη Συνέλευση παραβρέθηκε και ο δήμαρχος Βορείων Τζουμερκίων **Νίκος Βαϊτσής**, ο οποίος στον χαιρετισμό του ανέφερε την αγαστή συνεργασία του Δήμου με την Ομοσπονδία.

Η Γενική Συνέλευση ενέκρινε ομόφωνα τον διοικητικό και οικονομικό απολογισμό. Μετά το πέρας της Συνέλευσης διεξήχθησαν οι αρχαιρεσίες για το νέο ΔΣ, την Ελεγκτική Επιτροπή και τους αντιπροσώπους για την Πανεπιστημιακή. Ψήφισαν 41 αντιπρόσωποι, οι οποίοι εξέλεξαν τους 11 νέους συμβούλους, για την επόμενη τριετία, μεταξύ 17 υποψηφίων, την Ελεγκτική Επιτροπή από 3 μέλη και τους 3 αντιπροσώπους για την ΠΣΕ. Ο πλειοψηφών σύμβουλος **Χρήστος Γκατζόγιας** συγκάλεσε το πρώτο ΔΣ στις 19 Δεκεμβρίου 2025, με μοναδικό θέμα τη συγκρότησή του σε σώμα, η οποία έχει ως εξής:

- Πρόεδρος: **Χρήστος Γκατζόγιας (Δαφνωτή)**
 - Αντιπρόεδρος: **Εριφύλη Κίτση (Πράμαντα)**
 - Γενικός Γραμματέας: **Ιωάννης Κατσάνος (Προσήλιο)**
 - Αναπληρωτής Γραμματέας: **Ευαγγελία Λαγού (Κυψέλη)**
 - Ταμίας: **Χρήστος Τσιλίκης (Μονολίθι)**
 - Αναπληρωτής Ταμίας: **Στάθης Λιάκος (Κυψέλη)**,
 - Έφορος Τύπου και Δημοσίων Σχέσ: **Ερμίνια Γάκη (Αθαμάνιο)**
 - Μέλη Δ.Σ.: **Αγγέλα Ευαγγέλου (Συρράκο)**, **Γιάννης Νάκης (Θεοδώριαν)**, **Βιβή Τσιλιγιάννη (Πράμαντα)**, **Ανδρέας Ρίζος (Μελισσοουργοί)**
- Αναπληρωματικά Μέλη**
1. Τζαχρήστα Βασιλική (Πράμαντα) 2. Τσατσούλης Σωκράτης (Αθαμάνιο) 3. Ζανίκας Ανδρέας (Σκούπα)
- Ελεγκτική Επιτροπή**
Δραγατάκης Άρης, Αγγελής Χρήστος, Ευαγγελής Νικόλαος
- Αντιπρόσωποι Πανεπιστημιακής Ομοσπονδίας**
Γκατζόγιας Χρήστος,

Το νέο Διοικητικό Συμβούλιο αναλαμβάνει το έργο του με σεβασμό στη διαδρομή της Ομοσπονδίας και με ξεκάθαρη πρόθεση να συνεχίσει – και να ανανεώσει – τη συλλογική προσπάθεια για τη διατήρηση της μνήμης, της ταυτότητας και της ζωντανής πολιτιστικής παρουσίας των Τζουμερκίων. Σε μια εποχή που η έννοια της κοινότητας δοκιμάζεται, η Ομοσπονδία επιλέγει τη συνεργασία, τον διάλογο και την εξωστρέφεια. Απευθύνεται σε θεσμικούς φορείς, πολιτιστικούς οργανισμούς, επιστημονικές και καλλιτεχνικές κοινότητες, καθώς και σε συλλόγους και συλλογικότητες, με πρόθεση να συν-δημιουργήσει δράσεις που συνδέουν την παράδοση με τις σύγχρονες ανάγκες των ανθρώπων. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται:

- στη συμμετοχή της νεότερης γενιάς,
 - στην αξιοποίηση του αρχαικού και ιστορικού υλικού,
 - στη δημιουργία δράσεων που ενισχύουν την κοινωνική συνοχή και την πολιτιστική συνέχεια.
- Η Ομοσπονδία Αδελφότητων Τζουμερκιωτών, η οποία συσπειρώνει στις τάξεις της 27 Αδελφότητες και Συλλόγους των Τζουμερκίων Άρτας και Ιωαννίνων, παραμένει ανοιχτή σε προτάσεις, συνεργασίες και κοινές πρωτοβουλίες που υπηρετούν τον άνθρωπο, τον τόπο και τη συλλογική μνήμη.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ ΣΟΥΣΟΥ
Κινησιοθεραπεία
Εξειδικευμένη Αποκατάσταση
Τεχνικές Απελευθέρωσης Πόνου
Θεραπευτική Μάλαξη

T: 6981 770 992
E: konstantinasousou111@gmail.com

Γεώργιος Στ. Κούρτης Μ.Δ
Αλλεργιολόγος ενηλίκων - παιδών

ΒΡΑΒΕΥΜΕΝΟ ΜΕΛΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ
ΑΛΛΕΡΓΙΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΚΛΙΝΙΚΗΣ ΑΝΟΣΟΛΟΓΙΑΣ ΕΛΛΑΣ

Παναγοπούλου & Γρίβα 34 - Αγρίνιο
g.kourtis.allerg@hotmail.com

2641 048017
6973 997753

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Χ. ΦΛΩΡΟΣ Μ.Δ

ΧΕΙΡΟΥΡΓΟΣ ΟΦΘΑΛΜΙΑΤΡΟΣ ΕΝΗΛΙΚΩΝ & ΠΑΙΔΩΝ

- Παιδοφθαλμολογία • Διαθλαστική χειρουργική
- διόρθωση μυωπίας, υπερμετρωπίας, αστιγματισμού
- Καταρράκτης • Γλαύκωμα • Οπτικά πεδία
- Παθήσεις υαλοειδούς - αμφιβληστροειδούς

Νεώτερος 13Α, Ηράκλειο Αττικής
(πλησίον ΗΣΑΠ Ν. Ηρακλείου)
E-mail: george.floros@yahoo.com

Τηλ. ιατρείου: 210 2827000
210 2827028
Κιν.: 6974 363236

ΠΩΛΕΙΤΑΙ ΟΙΚΟΠΕΔΟ - Περίπου ενός στρέμματος στο κέντρο του χωριού και σπίτι ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ: ΤΗΛ.: 6970928142 (Σπυριδούλα)

Βίλα Σοφία
Αρκετικό Σενίους

Βουργαρέλι - Άρτα 470 45
Τηλ.: 26850 22713, 6972 408888
Email: dimitris-papadimas@yahoo.gr
www.vilasofia.gr

VILLA ELIA
ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΤΥΡΟΛΟΓΟΣ
Άγιος Ιωάννης - Φρύνη - Λευκάδα
Apartments & Suites & Villas
ΤΗΛ.: 26450 24397 - 6973536887
Fax: 26450 26019
e-mail: tyrologos@villaelia.gr
www.villaelia.gr

Οι Σύλλογοί μας είναι ο συνδετικός κρίκος των απανταχού Βουργαρελιωτών!

Βουργαρελιώτικα • Ηπειρωτικά & άλλα...

**ΜΑΘΗΤΙΚΑ ΦΩΤΟ - ΓΡΑΦΗΜΑΤΑ
ΑΠΟ ΤΟ ΧΘΕΣ ΚΑΙ ΤΟ ΣΗΜΕΡΑ**

1

2

3

Τέσσερα φωτογραφήματα που αναδεικνύουν τη μαθητική δραστηριότητα σε πολλούς τομείς, που μας κάνει περήφανους. Στην 1η φωτ. παρέλαση την 28η Οκτωβρίου στο Βουργαρέλι. Στη 2η φωτ. το αθώο και συνάμα γλυκό βλέμμα από μία άλλη εποχή και στις 3η και 4η φωτ. γιορτινές - Χριστουγεννιάτικες - δημιουργίες από το Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (ΚΔΑΠ).

4

**ΒΙΒΛΙΟ -
ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ**

«Η μνήμη του νερού και της πέτρας - ΤΟ ΠΕΤΡΟΓΕΦΥΡΟ ΤΗΣ ΠΛΑΚΑΣ - Η ανέγερση 1866 - Η κατάρρευση 2015 - Η αναστήλωση 2020 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΠΕΡΙΔΙΑΒΑΣΗ»

Το βιβλίο του δημοσιογράφου Ανδρέα Ρίζου, με τον παραπάνω τίτλο, παρουσιάστηκε στις 13 Αυγούστου 2025 στους Μελισσουρούς Άρτας. Παραθέτουμε την εισήγηση της καθηγήτριας Ευαγγελίας Μπρισένιου, η οποία τονίζει γενικότερα ιστορικά και πολιτισμικά στοιχεία.

ΤΟ ΠΕΤΡΟΓΕΦΥΡΟ ΤΗΣ ΠΛΑΚΑΣ: Μία Γέφυρα που ενώνει Ιστορία και Ανθεκτικότητα

Στο Τζουμερκιώτικο τοπίο, όπου τα νερά του Αράχθου κυλούν αδιάκοπα, στέκεται το εμβληματικό Γεφύρι της Πλάκας. Αυτό το πέτρινο γεφύρι δεν είναι απλώς μία κατασκευή· είναι ένας ζωντανός μάρτυρας της ιστορίας, της επιμονής και της ανάγκης του ανθρώπου να υπερβεί τα φυσικά εμπόδια για να επικοινωνήσει και να επιβιώσει.

Γιατί, όπως λέει το κείμενο, «η πέτρα έχει φωνή και μιλάει», αφηγούμενη ιστορίες για τη ζωή, τον αγώνα και την ανθρώπινη θέληση.

Η κατασκευή αυτών των έργων αποτελεί επίτευγμα των «μπουλουκιών» των μαστόρων, οργανωμένων ομάδων τεχνιτών που περιδίαβαιναν τα βουνά της Ηπείρου και των Βαλκανίων από τον 17ο έως τον 19ο αιώνα. Αυτοί οι μαστορές δεν ήταν απλώς χτίστες, αλλά θεμελιώδεις κοινωνικοί θεσμοί, με εξειδικευμένη γνώση στην πέτρα, τη στατική και τις τεχνικές της καμάρας. Κληρονομούσαν μυστικές τεχνικές, ανέπτυξαν δικά τους ήθη και έθιμα και λειτουργούσαν με αλληλεγγύη, καθώς κάθε γεφύρι ήταν αποτέλεσμα συλλογικής προσπάθειας.

Η ανέγερση ενός γεφυριού ήταν μία απάντηση σε μία δέσμη κοινωνικών και οικονομικών αναγκών. Σε εποχές όπου οι οδικές υποδομές ήταν ανύπαρκτες και τα ποτάμια αδιάβατα, ένα γεφύρι εξασφάλιζε σταθερή και ασφαλή συγκοινωνία. Επέτρεπε τη διέλευση ανθρώπων, κοπαδιών (όπως τα τσελιγκάτα) και εμπορευμάτων, μετατρέποντας ένα φυσικό εμπόδιο σε έναν ζωτικό σύνδεσμο. Η οικονομική του λειτουργία ήταν καίρια, καθώς διαμόρφωνε μόνιμες εμπορικές διαδρομές, ενισχύοντας το εμπόριο και την κτηνοτροφία.

Το Γεφύρι της Πλάκας ξεπέρασε τον πρακτικό του ρόλο, αποκτώντας και στρατηγική διάσταση. Κατά τη διάρκεια της Κατοχής, βρέθηκε στο επίκεντρο των ιστορικών γεγονότων. Διευκόλυε τις Αντιστασιακές Οργανώσεις (ΕΔΕΣ και ΕΛΑΣ) και το 1944 φιλοξένησε την υπογραφή της περίφημης Συμφωνίας μεταξύ τους, ένα σπάνιο παράδειγμα συμφιλίωσης σε μια

εποχή εμφυλίου κλίματος. Ακόμη και οι Γερμανοί, φεύγοντας, προσπάθησαν να το ανατινάξουν, αλλά το γεφύρι άντεξε.

Πέρα από την πρακτική του αξία, το πέτρινο γεφύρι ενσάρκωνε την κοινωνική συνοχή. Η κατασκευή του απαιτούσε συλλογική συμμετοχή, με τους κατοίκους να προσφέρουν εργασία, υλικά και χρήματα. Έτσι, το γεφύρι δεν ήταν απλώς ένα τεχνικό επίτευγμα, αλλά ένα σύμβολο συνεργασίας και κοινής ταυτότητας. Συνδέθηκε με θρύλους και τραγούδια, ενώ η επιβλητική του αρχιτεκτονική και η αρμονία του τόξου με το τοπίο το κατέστησαν πηγή υπερηφάνειας για την τοπική κοινωνία. Η κατάρρευσή του το 2015, λόγω σφοδρών

πλημμυρών, έγινε αντιληπτή ως μία βαθιά πολιτισμική απώλεια. Η αποκατάστασή του το 2020 δεν ήταν απλώς μία επισκευή, αλλά μία πράξη διατήρησης της ιστορικής συνέχειας.

Σήμερα, καθώς οι ποταμοί συνεχίζουν να μουρμουρίζουν κάτω από τα γεφύρια, αυτά στέκουν ως σιωπηλοί φύλακες, καλώντας μας να αφουγκραστούμε τη γλώσσα της πέτρας - μία γλώσσα που μιλά για επιμονή, συνεργασία και την αδιάκοπη ανάγκη του ανθρώπου να γεφυρώνει ό,τι τον χωρίζει. Είναι γέφυρες ανάμεσα σε γενιές και σε μνήμες, που μας διδάσκουν υπομονή και σεβασμό στη φύση. Θυμίζουν πως οι πραγματικές γέφυρες, όχι μόνο από πέτρα αλλά και από ανθρώπινη προσπάθεια και αλληλεγγύη, είναι αυτές που κρατούν ζωντανή την ιστορία μας. Καθώς οι σκιές τους αγκαλιάζουν το τοπίο, τα πετρογέφυρα παραμένουν ζωντανά κομμάτια πολιτισμού, που μας καλούν να νιώσουμε την ψυχή του τόπου που δεν ξεχνά τις ρίζες του.

Το μικρό αυτό αφιέρωμα, αφορά στο καινούργιο βιβλίο του Ανδρέα Ρίζου «Το Πετρογέφυρο της Πλάκας», ιστορίες του νερού και της μνήμης. Στο βλέμμα του Ανδρέα το γεφύρι δεν ήταν ποτέ απλώς ένα μνημείο, ήταν ένα ζωντανό σύμβολο αντοχής, ένωσης και ελπίδας. Το βιβλίο είναι γέννημα της ανάγκης να κρατήσει ζωντανό αυτόν τον δεσμό, να μοιραστεί με τον αναγνώστη την προσωπική του σχέση με τον τόπο και να υψώσει με λέξεις μία γέφυρα που ενώνει παρελθόν και μέλλον.

Για τον Ανδρέα η συγγραφή δεν είναι απλώς έργο καταγραφής, είναι τρόπος να σώσει το άυλο, να φωτίσει μνήμες και να χαρίσει φωνή σε όσα ο χρόνος απειλεί να σβήσει.

Το Νεραϊδογέφυρο στολίδι του χωριού μας

Έχει πολλές ομορφιές το Βουργαρέλι, που τονίζουν τον πολιτιστικό και ιστορικό χαρακτήρα του. Μία από αυτές είναι και το Νεραϊδογέφυρο (Καμάρα του Μπάρντα), το οποίο έχει σημαντική επισκεψιμότητα, μαζί με τη βρύση Μπάρδα. Όμως τούτη η ομορφιά κινδυνεύει να χαθεί από την έλλειψη φροντίδας για τη συντήρησή της. Οφείλουμε να τη διασώσουμε πριν έχει την τύχη του Γεφυριού της Πλάκας. Στο επόμενο τεύχος θα έχουμε περισσότερα στοιχεία από τον ακάματο ερευνητή των πετρογέφυρων Σπύρο Μαντά, από το βιβλίο του «Τα Ηπειρωτικά πετρογέφυρα».

